

Kalbinės problemos, verčiant iš vienos kalbos į kitą, ypač iš lietuvių kalbos į anglų kalbą.

Dažnai girdime kalbų mokytojus tvirtinant, kad reikia skaityti svetimos kalbos literatūrinius kūrinius originaluose, nes tik tada, girdi, bus galima juos tinkamai suprasti ir įvertinti. Tai tiesa, tačiau tik tada, jeigu tai yra skaitytojo gimtoji kalba, arba jeigu skaitytojas beveik taip pat gerai yra išmokęs svetimą kalbą, kaip savo gimtąją.

Bet pradedančiam svetimos kalbos mokyti, net jau ją ir gerokai pramokus, labai sunku yra gerai suprasti ir įvertinti besimokomoje kalboje parašytus literatūrinius dalykus. Svetimtautis, kuris yra šiek tiek pramokęs svetimos kalbos, dažnai pervertina ta kalbą parašytą literatūrą. Vienas rusų rašytojas yra pasakęs, kad poezija ne visiškai pilnai suprantamoje kalboje skamba daug geriau. (Gaila, kad aš nepasizymėjau šios nuomonės ir kažkada skaityto teksto, ir ligi šios dienos negaliu suprasti, kas tai yra pasakęs. Man atrodo, kad tai buvo Puškinas arba Lermontovas, bet aš nesu tikras).

Šio perversinio priežastis yra iš tikrųjų gana aiški. Literatūrinis veiklas yra reikšmingas tada, kai jis smarkiau paliečia žmogaus samone ta prasme, kad literatūrinio kūrinio kalba skiriasi nuo paprastos kasdieninės kalbos vartosenos. Svetimtautis, ne pilnai ir ne visiškai išmokęs svetimą kalbą, bus nustebintas ir įtaigotas paprasčiausios svetimos kalbos išsireiškimo kasdieniškiausios frazės, jeigu ji skiriasi nuo jo gimtosios kalbos išsireiškimo struktūros ir įvaizdžių.

Sakysime, žmogui, kurio gimtoji kalba yra anglų kalba, tokie išsireiškimai kaip short-cut, if worst comes to worst ir in the face of difficulties yra eiliniai, kasdieniški išsireiškimai. Bet vienas mano draugas, kurio gimtoji

WILLIAM R. SCHMALSTIEG*

ji kalba yra rusų kalba, kartą man tvirtino, kad short-cut esąs labai puikus išsireiškimas. Anot jo, tai yra amerikiečių išradingumo ir sumanumo įsikūnijimas. "Rusų kalboje nieko panašaus nėra", — sakė jis.

Imkime dabar antrąjį pavyzdį: if worst comes to worst. Vienas čekas man tvirtino, kad tai esąs puikus išsireiškimas, kadangi jis galįs tai įsivaizduoti kaip dvi viena į kitą besitvirtinančias katastrofas. Kiekvieną iš tų katastrofų jis įsivaizduojas kaip du didžiulius tamsius kamuolius... Kai tie kamuoliai pasiekia vienas kitą, jie susilies, susigers vienas į kitą, sudarydami nepermatomą baisybės centrą. Kartu su tuo jis dar galįs įsivaizduoti (kadangi jis taip pat gerai mokėjo vokiečių kalbą), kad tie du worsts galį būti dešrų pavidalo. Tik įsivaizduokime, kaip galėtų tada būti suvokiama išsireiškimas in the face of difficulties. Kas nors, kam anglų kalba nėra gimtoji kalba, ko gero, galėtų įsivaizduoti šį išsireiškimą tokiu būdu, tarsi tie sunkumai yra įgavę pikto veido pavidalą, ir pati visata yra pilna nedraugiškų dvasių, kurios pasirodė visus persekioti. Žmogus, kuriam anglų kalba yra jo gimtoji kalba, suvokia šiuos ką tik minėtus išsireiškimus kaip vi-

Dr. William R. Schmalstieg

šiskai eilinius ir paprastus, bet svetimtautis juos suvokia kitaip.

Neseniai pasirodžiusiame veikalė skaitome tokį pareiškimą: "Svetimos kalbos mokymasis teikia žmogiškos vertės pajautimą nuo pat pradžių, kaip kad, sakysime, atsitinka tada, kai jaunas mokinukas supranta ir įsivaizduoja skirtumą tarp tikrosios 'au revoir' arba 'hasta la vista' reikšmės ir stereotipinio bei archaisko anglų kalb. 'goodbye'." Si citata yra labai geras pavyzdys paaištravimui fakto, kaip anglų kalba kalbą žmogus pervertina kasdieniškiausią kitos klb. idiomatinę posakį. Faktiniai juk nėra jokio tikro vaizdinio skirtumo tarp au revoir, hasta la vista, sudieu, goodbye. Angliškai kalbančiam goodby juk jau nebereikia "Dievas tebūnie su jumis" lygiai

* Stephen A. Freeman, "Modern Languages for a Changing World," Curricular Change in the Foreign Languages: 1963 Colloquium on Curricular Change, Princeton, N.Y., 1963, p. 10.

kaip ir lietuvių kalboje sudieu juk jau nesuprantamas kaip "Dievas tebūnie su jumis". Ir lietuvių ir anglų kalbose šie išsireiškimai yra kalbinės formulės, kurios yra vartojamos atsisveikinant.

Zodis, apskritai, nereikia tai, ką sugestionuoja jo kilmė, nors tai ir gali būti labai įdomu, bet tai, kaip jis yra vartojamas susižinojimui tarp žmonių. Etimologija yra, žinoma, labai įdomi kalbos mokslo sritis ir kalbininkams ir nekalbininkams, ir ji daug padeda suprasti istorinį kultūros išsivystymą, bet ji mažai ką bendro turi su dabartinio kalbos signalo supratimu. Tikrai juk įdomu yra žinoti, kad popierius ir paper abu yra kilę iš graikų žodžio papyros, bet galima drąsiai tvirtinti, kad anglų paper ir lietuvių popierius reiškia maždaug tą patį dalyką, ir kad jie abu mažai ką turi bendro su graikų papyros reikšme.

Visų rūšių literatūra sukelia skaitytojui tam tikrą įtampą, ir skaitytojas jaučia malonumą, kai jis literatūros veiklą supranta, tuo pačiu savyje atpalaiduodamas estetinio išgyvenimo įtampą. Iš tikrųjų yra lengviau savyje sukelti šią meninę estetinę įtampą, skaitant ką nors svetimoje kalboje. Tai štai dėl ko aš perversinu pavasario pavaizdavimą, kai aš skaitau:

"Jau saulėlė vėl atkoptama
budino svieta
Ir žiemos šaltos triušus
pagriaudama juokės..."

Kodėl taip atsitinka? O todėl, kad aš visą laiką lyg ir abejoju, ar aš galėsiu suprasti sekantį žodį. Kai aš, pasirodo, vis dėlto suprantu visus viena po kito einančius žodžius, tai man jau tas pats supratimas paaukština estetinę įtampą atsileidimą tokiu būdu, kokio nesukeltų lietuviui. Iš kitos pusės man bus sunku suprasti tuos dalykus, kurie sukelia estetinio pasitenkinimo lietuviui. Aš galėčiau įsivaizduoti, bet vien tik intelektualiniu, ne emociiniu, keliu, kad mažiškos formos saulėlė vartojamas reikiška ka nors daugiau negu tik paprastai saulė, nors aš neturiu tikro tos mažiškos formos supratimo jausmo. Anglų kalbos atitikmuo 'sunlet' čia gi visiškai netiktų. Aš taipgi galėčiau manyti, kad žodis svieta greičiausiai suteikia lyg malonų senoviškumo prieškonį, kurio negalima pajusti žodyje pasaulis, nors žodyne abu bus verčiami 'world'. Šia proga, palyginimui, galima būtų paminėti Roberto Hingley idiomą pastabą apie Vladimirą Nabokovą: "Nežiūrint daugelio ne visai aiškių jo kalbos išraiščių, Nabokovo anglų kalbos vartojimas, galima sakyti, yra meistras gal kaip tik dėl to, kad jis savo anglų kalboje vartoja tokius išraiškus, kurie niekuomet neateitų į galvą tam, kurio gimtoji kalba yra anglų kalba". (The New York Times Book Review, 1967.I.15, p. 16).

Kadangi anglų kalba yra mano gimtoji kalba, tai man Rytų Europos kalbos atrodo turi tą lakonišką išsireiškimo būdą, kurio mintis, man regis, galima išreikšti mažesniu žodžių skaičiumi negu anglų kalboje. Tai yra, žinoma, pačioje kalbos esmėje ir jokių būdu nenustebins žmo-

S. Ušinskas

Kristijonas Donelaitis (vitražas, 1965)

gaus, kalbančio savo gimtąja kalba. Kitaip yra su svetimtautiu. Imkime sekančius pavyzdžius.

"Linguosiu gluosniu
Priė lygaus kelio..."

"I shall sway like a willow,
near the even road". Si citata yra iš Kazio Bradūno eilėraščio. Kad nebūtum viena. Man ypatin gaili nuostabiai skamba išsireiškimas linguosiu gluosniu: čia dviem žodžiais pasakoma tai, ką angliškai reiktų išreikšti net šešiais žodžiais: "I shall sway like a willow". Bet aš abejoju, kad tas pats išsireiškimas taip jau labai patrauktų lietuvių dėmesį, ji nustebindamas.

Eisime toliau. Aš nemanau, kad kuris nors svetimtautis bet kada gali taip suprasti kit. tautos kultūrą, kaip ją supranta tos tautos narys. Aš tuo betgi netvirtinu, kad nereikėtų bandyti to pasiekti. Taigi, kad ir kiek kartų aš skaitysiu apie gyvenimą kokiame Pabaltijo kaime, ar ūkyje, aš niekuomet negalėsiu tikrai suprasti ir pergyventi įvairius to gyvenimo reiškinys: kėlimasi labai ankstyvą rytą gegutei kukuojant, ėjimą rankomis melžti karvių... Aš niekuomet nepajėsiu pajausiti artimos ir jautrios draugystės (ar pykimosi) pergyvenimų, kurie gali pasitaikyti tokio kaimo gyvenime. Tokie išgyvenimai yra nepasiekiami ir nesuvokiama XX-jo amž. amerikiečių miestiečiui: neturėdamas čia jokio patyrimo, jis negali to net įsivaizduoti. Tuo nenoriu pasakyti, kad nereiktų nė mėginti šių dalykų suprasti, bet noriu vien pabrėžti, kad tokie dalykai galimi tik intelektualinėje plotmėje, ne emociinėje.

Man labai patiko trumpas ir malonus vaizdelis Lietuvos miestelyje, kurį perskaičiau A. Rinkūno Kregždutėje II d., bet vis vien man šis vaizdelis pasiliko abstrakcija, tiesa, įdomi ir pamo-

Man labai patiko trumpas ir malonus vaizdelis Lietuvos miestelyje, kurį perskaičiau A. Rinkūno Kregždutėje II d., bet vis vien man šis vaizdelis pasiliko abstrakcija, tiesa, įdomi ir pamo-

Kertinė Paraštė

TARP REALYBES IR FANTAZIJŲ

Fantazijos mums tikrai netrūksta. Jeigu taipgi netrūktų realybės pajautimo, tai padarytume stebuklus. Deja. Dažnai fantazijose sukamas kalnus, o realybėje nešiojamės delne vos įžiūrimą smiltelę. Susirenka oficialieji ir tų ar kitų ypatingųjų metų proga surašo dvylikai mėnesių nuveiktųjų darbų tvarkaraštį, jausdamiesi savo pareigą jau atlikę. Atseit, darbas parodytas, tegu dabar ji kas nors padaro. O kai to "kas nors" liaudyje neatsiranda, tai darbai ir tebelieka tik surašyti popieriuje, bet nepajudinti realioje gyvenimo eigoje. Ir dar blogiau. Profesionalinius planuojamus reikėtų net įtarti, jog neturima bent mažiausio supratimo, ką reiškia to ar kito plano įvykdymo konkretybė dabartinės mūsų sąlygose, laike ir žmonių pajėgume.

Kad neatrodytų, jog realybės ir fantazijų tema taipgi yra tik fantazija, galima čia suminėti vieną iš šiandienų pavyzdžių. Sakysim, praėjusių jubiliejinių metų išvakarėse mūsų politinių ir visuomeninių veiksmų buvo surašyta ir viešai paskelbta, kurios istorinės, dokumentinės ir kitokios knygos turės būti parašytos ir išleistos 1968 Laisvės kovos metais. Praėjo jau jubiliejiniai metai, o kiek ano plano lig šiol įvykdyta, tiesiog bailsu paklausti, nes atsakymas

būtų toks, kokio geriau ir negirdėti. Tiesiog norisi užmiršti, kad kada nors toks planas vis dėlto buvo sugalvotas.

Iš visa ko atrodo, kad knygų išleidimo reikalus svarstė žmonės, neturėjo jokios nuovokos, kas tai yra knyga, kaip ji pasidaro, kaip ji pasirašo, kaip atsispausdina, kiek reikia darbo ir laiko, o svarbiausia šviesaus žmogaus jos lygiui išlaikyti. Panašiu, stačiai benuovokinių, dekoratyviuos posėdžiūs suformuluotų, nuo gyvenimo ir nuo konkrečiaus darbo atitrūkusių sprendimų rastume mūsųose ir daugiau.

Neginčijam, kad visada kūrybiniam, kultūriniam ir aplamai bet kokiam polėkiui reikia fantazijos. Žmonijoje be jos nieko nebūtų buvę pasiekta. Tačiau didieji žmonijos genijai, talentingieji jos kultūrinės vagos gilintojai ir platinotojai buvo kaip tik tie, kurie žmonės, kurie savo polėkinius planuos nebuvo praradę ir realybės pajautimo, kurie mokėjo realybę sufantastinti ir fantaziją surealinti.

O šito mums dažnai kaip tik ir trūksta. Todėl nuolat ir sergame arba grynujų ir bukyjų realistų arba pasakiškų fantastų ligomis. O jas pagydyti gali tik blaiviesnis galvojimas, tiesiog kasdieninės situacijos paprastas, ūkininkiškas supratimas. k. brd.

pažinsiu, man šis eilėraštis vis vien pasilieka lyg kažkokia ilgesingą abstrakciją, ne tikrovę.

Tokių būdu galime teigti, kad mums reikia daugiau interpretacinių vertimų iš lietuvių ir kitų baltų kalbų į anglų kalbą. Nenorėčiau, kad mano šis tvirtinimas būtų supras tas lyg ir nuvertinimas tokių puikių vertimų kaip antologijų The Green Linden, The Green Oak ir taip pat daugelio puikių vertimų, atliktų profesoriaus Sealey ir kitų. Aš noriu tik pabrėžti, kad mums reikia tokių vertimų kur kas daugiau.

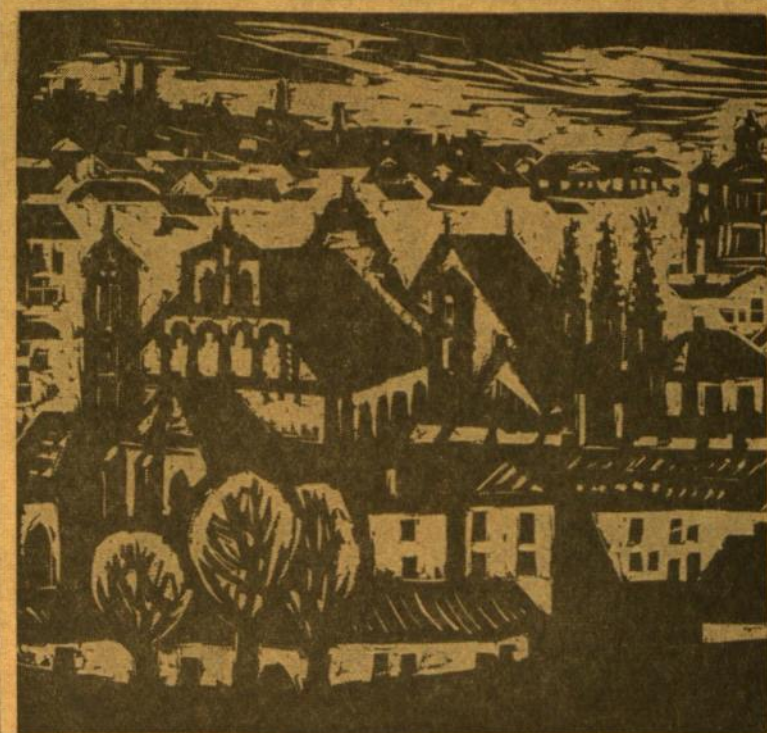
Daugely Amerikos universitetų yra dėstoma rusų literatūra. Nemaža šių kursų dalis remiasi rusų literatūros vertimais į ang-

lų kalbą, nes retai kur pasitaiko grupė studentų, pajėgių rusų literatūrą studijuoti vien tik originaluose.

Taigi, norint, kad žinios apie baltų tautų kultūras ir literatūras daugiau pasklistų, yra būtina šis pristatyti anglų kalbą — vertimuose dėl to, jog vidutinis Amerikos studentas neturi pakankamo kalbos mokėjimo, kad galėtų skaityti, sakysime, lietuvių literatūrą originale. Kiek man yra žinoma, beveik visur, kur JAV universitetuose yra dėstoma lietuvių kalba, jai skiriama tik vieneri metai (nebet UCLA dabar sudaro išimtį). Savaimė suprantama, vieneri metai neduos studentui pakankamai k-bos mokėjimo, kad jis lengvai galėtų skaityti lietuvių literatūrą lietuviškai. Dr. Kostas Ostrauskas labai puikiai pravėdė vieno semestro lietuvių literatūros kursą Pennsylvania State University (Pennsilvanijos valst. u-te) 1966 m. pavasario semestre. Jis turėjo labai daug darbo, surankiodamas visus galimus vertimus iš lietuvių literatūros.

Trumpai susumuojant: aš esu įsitikinęs, kad mums reikia daugiau gerų interpretacinių vertimų iš lietuvių ir kitų Pabaltijo tautų literatūrą į anglų kalbą.

• Dail. Viktoro Petravičiaus grafikos darbų paroda atidaryta Vilniuje, kurioje eksponuojami dailininko tėvynėje pasilike 1935-1938 m. darbai, jų tarpe šedevrinės iliustracijos pasakoms "Gulbė karaliaus pati" ir "Marti iš jaujos".

J. Liolys

Vilnius (lino raizynas, 1965)

Šiame numery:

- Tarp realybės ir fantazijų.
- Kalbinės problemos, verčiant iš vienos kalbos į kitą, ypač iš lietuvių į anglų kalbą.
- Religija lietuvių, latvių ir estų mokslininkų suvažiavime.
- V. Žukauskas Chicagoje.
- Mirtis tremtyje: tema ir variacijos.
- Kazio Bradūno eilėraščiai.
- Šilkinės stygos ir pragaras širdyje.
- Nepagrįsti nuogastavimai.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Filmų įvairumai.
- Akademines prośvaistės.

Religija lietuvių, latvių ir estų mokslininkų suvažiavime

JUOZAS PRUNSKIS

Marylando universitete praeitų metų pabaigoje įvykusiame lietuvių, latvių ir estų mokslininkų suvažiavime religija buvo respektuojama visuose posėdžiuose. Netgi buvo pavesta kun. V. Bagdanavičiui, MIC, suorganizuoti specialią sekiją religijos padėčiai Baltijos valstybėse išstudijuoti.

Ši sekija turėjo dvi sesijas. Josse dalyvavo visų trijų Baltijos tautų atstovai, ir bendri posėdžiai, bendros rimtos mokslinės nuotaikos diskusijos bei ekumeninė dvasia visus gražiai suartino; buvo užmegztas pastovus bendradarbiavimas.

Bažnyčios kryptis po Vatikano II suvažiavimo

Lapkr. 29 d. pirmoji paskaita buvo Vyt. Bagdanavičiaus, MIC, apie Bažnyčios kryptį po Vatikano II suvažiavimo. Prelegentas išryškino šešis ypatingesnius naujumus, kuriuos Vatikano suvažiavimas įnešė į Bažnyčios gyvenimą: Bažnyčios sąvoka, anksčiau suprasta daugiau kaip hierarchinė organizacija, dabar daugiau išryškėja, kaip Dievo žmonių sambūris; labiau užakcentuotas tikėjimo momentas, kaip žmogaus autentiškas ryšys su Dievu, iškeltas vyskupų konferencijų vaidmuo, kaip naujas valdantis veiksnys; paskelbtas sąžinės laisvės principas, daug prisideda prie katalikų sąžinės formavimo; pasaulis, anksčiau krikščioniškosios veiklos scena; krikščioniško klusnumo vietoje daugiau akcentuojamas dialogas.

Ši paskaita lietuviškai jau anksčiau buvo "Draugo" kultūros priede išspausdinta.

Kentėjimo tema literatūroje

Antruoju paskaitininku buvo Duke universiteto istorinės teologijos profesorius latvis dr. Egil Grislis. Jis nagrinėjo kentėjimo ir vilties temą latvių išeivijos literatūroje.

Jis išryškino, kad krikščioniškoji tradicija teikia gausiai medžiagos kentėjimo ir vilties problemoms svarstyti filosofiniu (bloko buvimo suderinimas su gero, visagallo Dievo sąvoka), soteriologiniu (išganymo vyksme Kristaus kančia ir mirtis kaip priemonė suteikti nuodėmingą žmoniui su teisinguoju Dievu) ir etiniu atžvilgiu (sunkumai kaip priemonė charakterio ugdymui).

Dr. Grislis painformavo, kaip aukščiau minėti punktai reiškiami nagrinėjant kentėjimą ir viltį raštuose tokių latvių mintytojų, autorių kaip dr. T. Grinberg, dr. K. Kundzins, dekanas E. Bergs, dekanas P. Kirsons, kun. V. Mezezers, prof. dr. P. Jurevics, dr. Z. Maurina, dr. J. Pone.

Tautinių mažumų problemos JAV katalikų Bažnyčioje

Trečia tos sesijos paskaita buvo Baltimorės arkivyskupijos radijo ir televizijos įstaigos vedėjo kun. K. Pugevičiaus. Jo tema — tautinių mažumų problemos tarp JAV katalikų. Kun. Pugevičius, nors gimes ir augęs JAV-se, bet puikiai supranta naujųjų ateivių psichologiją ir siekimus. Savo paskaitoje parodė daug svarankiškumo. Pažymėjo, kad apskritai katalikų Bažnyčia JAV-se yra daugumoje susidariusi iš vėlybesnio laikotarpio imigrantų, bet dabar iškyla problemų Bažnyčios santykiuose su pačiais naujaisiais imigrantais.

Toms problemoms spręsti geras gaires yra nutiesę Sv. Sosto principai, paskelbti Exul Familia rašte. Šie nuostatai remia naujųjų ateivių tezes, bet praktiškai

JAV-se dar ne visi tie nuostatai įgyvendinti.

Religijos padėtis okupuotoj Lietuvoje

Antra religinės sekijos sesija įvyko lapkr. 30 d. Čia pirmoji paskaita buvo kun. J. Prunskio; Religinė padėtis okupuotoje Lietuvoje. Prelegentas priminė, kad atsikūrusi Lietuva buvo pavaldėjusi Rusijos teisynei, kuris buvo palankus religijai. Nepriklausomos Lietuvos teisiniu nuostatai kūrėjas — seimas — turėjo katalikų daugumą ir čia respektas religijai buvo išlaikytas.

Lietuvą okupavę Sovietai atsikyrė Bažnyčią nuo valstybės, bet pačios valstybės neatsikyrė nuo Bažnyčios. Valstybė ėmė vartoti ne tik įstatymines, bet ir politines priemones prieš Bažnyčią, užkirsdama bet kokią galimybę Bažnyčiai reikšti kultūrinėje, vi suomeninėje, karitatyvinėje srityje. Daugelis bažnytinųjų institucijų, pvz. Vilkaviškio seminarija, paversta ateistinės propagandos centrais. Pati valstybė ėmė spaudą, organizacijas, mokyklas, radiją, teatrą, filmus, net ir teroro priemones naudoti kovai prieš religiją, šmeižiamiesi dvasininkams nepalikdama jokių priemonių melams atremti.

Vadovaujantieji katalikai, dvasininkai imta naikinti trėmimais, kalinimais, net žudymais. Lietuvoje atgimė Nerono laikai. Padėtis tapo tragiška, bet ne bevilgiška. Lietuviai brangina religiją ir, atėjus laisvei, religinis gyvenimas vėl atgims. Ir dabar, net jaunime, yra nuostabių religinio ištikimumo pavyzdžių.

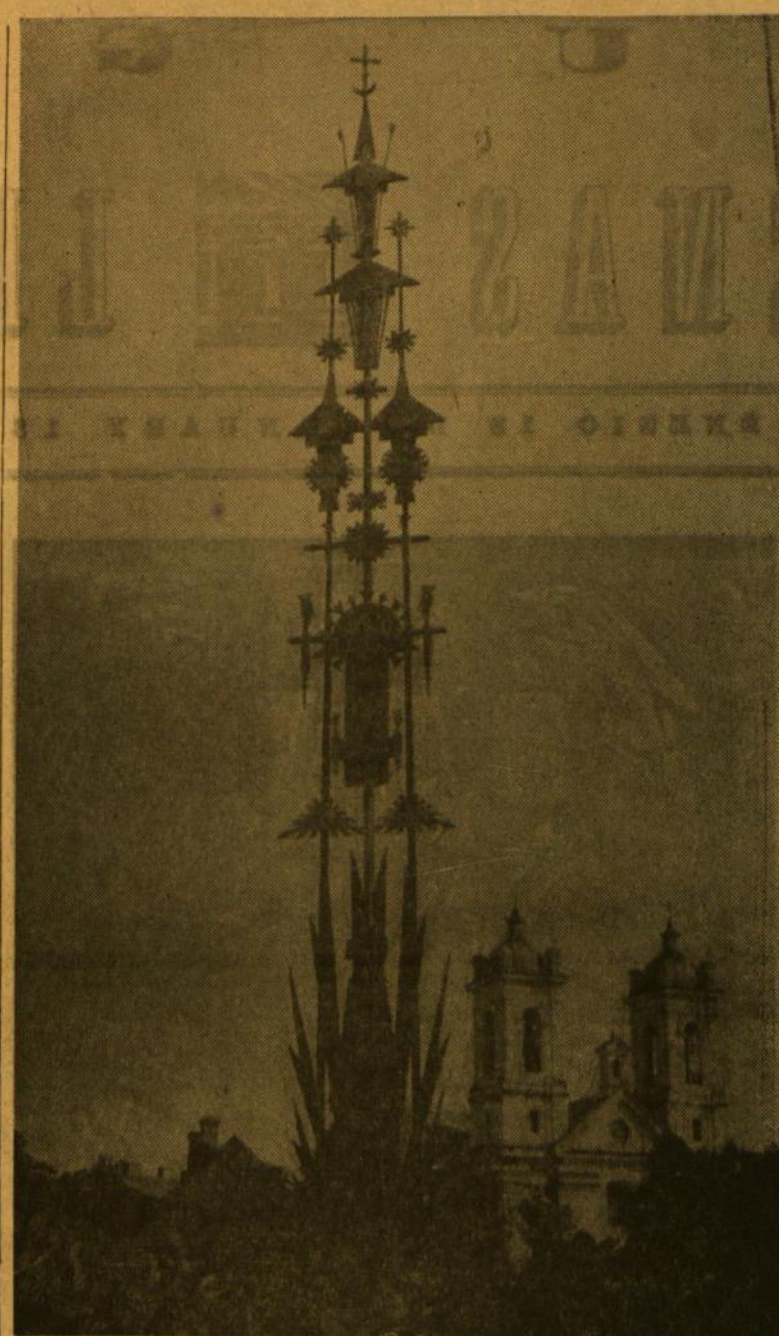
Bažnyčios padėtis Latvijoje

Latvių liuteronų bažnyčių federacijos prezidentas kun. A. Veinbergs padarė pranešimą apie evangelikų — liuteronų bažnyčią Latvijoje. Pažymėjo, kad liuteronų ir ortodoksų katedros Rygoje yra sekuliarizuotos. Oficiali statistika skelbia, kad tik 5-10 proc. gyventojų pasisakė tiki. Turint galvoje, kad prisipažinimas tikintį gali sudaryti mirtinų sunkumų, tas procentas aukštas. Vis dėlto liuteronai Latvijoje dabar yra pasidarę mažumos bažnyčia. Juos aptarnauja daugiau kaip 100 pastorių ir diakonų. Kai kurie aptarnauja kelias bažnyčias. Nepriklausomai Latvijoje kiekvienam įšventintam liuteronų dvasininkui atiteko 5.500 tikinčiųjų, dabar kiekvienam — apie 3.000. Turint galvoje dabarties aplinkybes, skirtumas ne taip žymus.

Pagal Latvijos liuteronų 1948 m. konstituciją, turėjo kas treji metai vykti liuteronų dvasininkų sinodai. Sinodų rinkimuose, kai pakrypdavo dėsnyje į žmogų, nepageidaujama — okupantams, vysk. Kleperis pareiškėdavo, kad tikybos reikalų tvarkytojas siūlo tokį ir tokį žmogų ir jis vienąs

Religinės sekijos posėdžio metu. Prie stalo paskaitininkai (iš kairės): Duke univ. prof. dr. E. Grislis, kun. V. Bagdanavičius, MIC, ir Baltimorės vyskupijos televizijos sekijos vedėjas kun. K. Pugevičius.

Vakaro ramybė Lietuvoje...

tegalai būti kandidatu. Latvijoje yra apie 300 liuteronų parapijų. Ne visos turi savas bažnyčias. Liuteronai sunkiai tegalėjo gauti leidimą teologiniams kursams, ruošiantiems dvasininkus. Ir gavus leidimą, kursai negalėjo rengiariai veikti. Nuo 1968 m. tie kursai įsikūrė Sv. Jono bažnyčios zakristijoje. Kursus lanko nedaugiau 20 asmenų.

Karo metu buvo sunaikinta 42 liuteronų bažnyčios, 88 sužalotos. Tik 60 liko nepalietus. Liuteronų bažnyčių uždavinėjimas tebetesiamas. Rygoje ir priemiesčiuose veikia 13 liuteronų bažnyčių. Okupacijos metu Latvijoje tegalėjo būti pastatyta tik viena, nauja medinė bažnyčia, kur pats kunigas savo rankomis padarė daug įrengimų. Viename privačiame name vienas kambarys paverstas koplyčia. Taip mažai šventovių tegalima įsteigti. Latvijoje yra tendencija uždaryti bažnyčias paversti muziejais.

Latvijoje ekumeninė dvasia plinta. Yra šventovių, kurias naudoja ir liuteronai, ir katalikai. Dėka Sovietų politikos, stačiatikiams ima darytis daugumos bažnyčia. Su industrializacija atvyksta daugiau rusų darbininkų. Baltijos valstybių kultūrinis lygis yra aukštesnis, ir rusai šias valstybes laiko patogesnes gyventi. Yra pagrindo pramatyti, kad nepais daug laiko ir Latvijoje latviai bus mažumoje.

Diskusijos

Diskusijų metu kun. Bagdanavičius pažymėjo, kad liūdini prie vartos faktai prieš tikintuosius

apgailėtina neįžinomi laisvųjų kraštų tikintiesiems ir net kai kurie suvažiavimai, pvz. Upsaloje bažnyčių tarybos (protestantų ir kt.) vyksta Sovietų orientacijos įtakojė.

Duke univ. prof. D. Grislis apgailestavo, kad net kai kurie religinį vardą turį leidiniai, kaip "The Lutheran", būna persunkti raudonųjų propaganda.

Kun. Pugevičius išskėlė reikalą gerai planuotos informacijos spaudoje, radijuje, televizijoje.

Kun. Bilzens skatino, vykstant į kraštus už geležinės uždangos, stengtis žmonėms perteikti ir reikiamų informacijų bei idėjų.

A. Hetmanek siūlė baltiečiams išplėsti bendradarbiavimą reikiama informacijų teikime. Šiuo metu, pvz. žydai yra labai aktyvūs informacijose ir reikia su jais su-eiti ir ryši.

Dr. Viksnis išskėlė faktą, kad komunistai stengiasi savuosius infiltruoti į bažnytines pozicijas JAV-se. Jau 1938 m., FBI dir. Hooverio liudijimu, duotas potvarkis raudoniesiems stengtis įsijungti į Bažnyčias ir čia daryti savo įtaką.

Kun. Pugevičius skatino nebūti histeriškais dėl tos infiltracijos. Tai galima, bet ir kaltinimus reikia žiūrėti kritiškai. Jo pasiūlymu buvo atsisostojimu ir susikaupimu pagerbtais atminimas vieno Latvijos vyskupo, apie kurio mirtį sužinota suvažiavimo metu.

• Vysk. Antano Baranausko raštai paruosti spaudai ir būsią dar šiais metais išeisti Vilniuje. Tomas apimasis poeto poemas bei eilėraščių, II-sis — įvairias studijas bei dienoraštį.

• Vacys Reimeris, okup. Lietuvos poetas, už savo eilėraščių ciklą apie Indiją buvo indų apdovanotas D. Nehru 1968 metų premija.

Rezid. Telef. 239-1683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS.
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma liginis pagal susitarimą; jei neatsiliepiu, skambinti HU 8-3222

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLES LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadieniais 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

Linksma sekmadienio popietė

(spūdžiai iš V. Žukausko programos Chicagoje)

Amerikiečių autorius Washington Irving sako: "Nuosirdus geras humoras yra kaip aliejus ar vynas žmonių bendravimui, ir nėra linksmesnės draugystės kaip tos, kurios humoras yra paprastas, o juoko daug". Ir tokio gero nuosirdaus humoro popietė įvyko praėitą sekmadienį, sausio 12 d., Chicago Jauhimio centre, kada Dariaus ir Girėno liutuanistinės mokyklos surengtame koncerte pagrindinę programos dalį atliko svečias iš New Yorko, humoristas — aktorius Vitalis Žukauskas. Tokios rūšies parengimų mes labai retai susilaukiame mūsų šioje Chicagoje. Šio sekmadienio popietė įnešė gryo oro į mūsų taip gausų kultūrinį judėjimą.

Humoristas Vitalis Žukauskas, turi tokią Dievo dovaną, kad pirmu scenos pasirodymu jis patraukia, sužavi ir užmezga ryši su žiūrovais, jį išlaikydamos iki pat programos pabaigos. Jis nuosirdus, atviras, ir draugiškas publiškai. Jo humoras, natūraliai išplaukęs iš susidariusios situacijos, sukelia netikėtiną juoką.

Vitalio Žukausko humoras, pasireiškęs daugiausia šių dienų aktualijomis, davė mums, žiūrovams, progos pasijuokti patiems iš savęs. Humoristas — aktorius palygino šių laikų Amerikos "high school" su lietuviška gimnazija, paskaitė Brooklyno šešta dienos mokyklos mokinio parašytą "gryna lietuviška" kalba laišką Chicago seštadienines mokinukui. Daug juoko sukėlė žiūrovams palyginimas tarp modernisto, abstraktaus dailininko ir realisto dailininko meno parodos atidarymo kalbų. Aktorius Žukauskas šios popietės savo programos dalį užbaigė "lietuviškos" operos "La Traviata" išpildymu. Nors balsiniai ši opera nebuvo "meniška", atlikta, tačiau humoristiniai jį buvo atlikta be priekaištų.

Programos dalį pajavirino Alice Stephens vadovaujamas "Aiducių" mergaičių ansamblis dainuodamas lietuvių ir svetimtaučių kompozitorių liaudies ir pramogines dainas. Šios jaunos, energingos dainininkės malonių, linksma savo dainavimu papildė aktorius Žukausko humoristinę programos dalį, nuteikdamos žiūrovus taip pat alaidžiai. Ansamblio narės Viktorija Grigaliūtė ir Leonilija Nakutė stipriai pasireškė lietuviškų operų arijomis.

Programos pabaigoje, po gausių žiūrovų aploдимentų, humoristas Žukauskas užbaigė dar

Programos dalį pajavirino Alice Stephens vadovaujamas "Aiducių" mergaičių ansamblis dainuodamas lietuvių ir svetimtaučių kompozitorių liaudies ir pramogines dainas. Šios jaunos, energingos dainininkės malonių, linksma savo dainavimu papildė aktorius Žukausko humoristinę programos dalį, nuteikdamos žiūrovus taip pat alaidžiai. Ansamblio narės Viktorija Grigaliūtė ir Leonilija Nakutė stipriai pasireškė lietuviškų operų arijomis.

Programos pabaigoje, po gausių žiūrovų aploдимentų, humoristas Žukauskas užbaigė dar

Programos dalį pajavirino Alice Stephens vadovaujamas "Aiducių" mergaičių ansamblis dainuodamas lietuvių ir svetimtaučių kompozitorių liaudies ir pramogines dainas. Šios jaunos, energingos dainininkės malonių, linksma savo dainavimu papildė aktorius Žukausko humoristinę programos dalį, nuteikdamos žiūrovus taip pat alaidžiai. Ansamblio narės Viktorija Grigaliūtė ir Leonilija Nakutė stipriai pasireškė lietuviškų operų arijomis.

Programos pabaigoje, po gausių žiūrovų aploдимentų, humoristas Žukauskas užbaigė dar

Programos dalį pajavirino Alice Stephens vadovaujamas "Aiducių" mergaičių ansamblis dainuodamas lietuvių ir svetimtaučių kompozitorių liaudies ir pramogines dainas. Šios jaunos, energingos dainininkės malonių, linksma savo dainavimu papildė aktorius Žukausko humoristinę programos dalį, nuteikdamos žiūrovus taip pat alaidžiai. Ansamblio narės Viktorija Grigaliūtė ir Leonilija Nakutė stipriai pasireškė lietuviškų operų arijomis.

Programos pabaigoje, po gausių žiūrovų aploдимentų, humoristas Žukauskas užbaigė dar

Programos dalį pajavirino Alice Stephens vadovaujamas "Aiducių" mergaičių ansamblis dainuodamas lietuvių ir svetimtaučių kompozitorių liaudies ir pramogines dainas. Šios jaunos, energingos dainininkės malonių, linksma savo dainavimu papildė aktorius Žukausko humoristinę programos dalį, nuteikdamos žiūrovus taip pat alaidžiai. Ansamblio narės Viktorija Grigaliūtė ir Leonilija Nakutė stipriai pasireškė lietuviškų operų arijomis.

Programos pabaigoje, po gausių žiūrovų aploдимentų, humoristas Žukauskas užbaigė dar

Programos dalį pajavirino Alice Stephens vadovaujamas "Aiducių" mergaičių ansamblis dainuodamas lietuvių ir svetimtaučių kompozitorių liaudies ir pramogines dainas. Šios jaunos, energingos dainininkės malonių, linksma savo dainavimu papildė aktorius Žukausko humoristinę programos dalį, nuteikdamos žiūrovus taip pat alaidžiai. Ansamblio narės Viktorija Grigaliūtė ir Leonilija Nakutė stipriai pasireškė lietuviškų operų arijomis.

Perskaityt "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti.

pridėjo: "Jeigu mūsų programa jums patiko pasakykite savo pažįstamiems, o jeigu nepatiko pasakykite savo giminėms". O mes sakome ne tik tai savo pažįstamiems, bet ir visiems nepažįstamiems, kad gaila, jeigu praleidote tokią retą ir gerą progą ir nepamatėte ir neišgirdote mūsų talentingo aktoriaus, to nuosirdaus ir gero humoro menininko.

Saulė Jautokaite

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penktadi. 10-4; šeštadi. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
SPECIALIZUOJASI — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepiu, skambinti: MI 3-0001.

Ofs. HE 4-1414. Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIZIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specializybė akuserija ir moterų ligos
2454 W. 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 1-5 ir 6-8 val. vak. Šeštadi. 12-3 val. popiet. Trečiadieniais uždaryta

Ofs. tel. PR 8-2320
Namų tel. 839-1071
DR. JANINA JAKSEVICIUS
J O K S A
2656 West 63rd Street
Pirmad. antradi. ketvirt. ir penktadi. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v. vak. Šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street

Ofs. val. kasdien nuo 9 iki 9 v. vak. Šeštadi. nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street

Val: kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta.

Ofs. ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadi. ir šeštadi. tik susitarus.

Tel. — RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuviai gydytojas)
3925 West 59th Street

Val: pirmad. antradi. ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštadi. 12-3 val. p.p. Trečiadi. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadieniais. Šeštadieniais 13 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KŪDKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue

Pirmad. antradi. ketvirt. ir penktadi. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadi. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p.p. Šeštadi. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4752

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street

Valandos: pirm. ketv. 5-8 v. vak. antradi. ir penkt. 1-4 val. Priliminėja tik susitarus

Ofs. HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MĖSKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specializybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. vak. Šeštadi. 9 v. vak. — 2 v. popiet.

V. Žukauskas

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St. GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-2800; Namų 925-7697
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2-9 val. p. p. Išskyrus trečiadienį

Telef. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val: pirmad. antradi. ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 9 v. v. Trečiadi. ir šeštadi. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street

Ofisas laikinai uždarytas dėl daktaro ligos.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val: antradi. nuo 2-5 popiet. ketvirtadi. nuo 6-8 vakaro
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PROspect 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill

Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. GROvehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296

Valandos: 2-8 v. v., penktadi. 10-12 v. r., 2-3 v. vak. Šeštadi. 1-4 v. vakaro. Sekmd. ir trečiadi. uždaryta. Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 6-1223

Ofiso val: Pirm. antr. Treči. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadi. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Priliminėja ligonius tik susitarus
Val: 2-4 p. p. ir 6-8 v. vak. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Telefonas — GROvehill 6-2623
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALIZUOJASI AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street

Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak. Šeštadieniais 1 iki 4 val. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. PROspect 6-9409
DR. ONA VASKEVICIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue

Val: pirm. antradi. ketv. 6-8 val. vak. penkt. ir šeštadi. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Val: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treči. ir šeštadi. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road

Val: pirmad. antradi. penktadi. 1-4 v. r. 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Mirtis tremtyje: tema ir variacijos

Sutrumpintas tekstas paskaitos, skaitytos pirmosios baltų studijų konferencijos literatūros skyriuje, Marylando universitete

RIMVYDAS SILBAJORIS

Mūsų tremties literatūros pasiekimai kartais išplaukia ne iš gyvenimo gėlmės ir turtingumo svarstymo, ko aplamai tektų iš literatūros laukti, bet iš artimos pažinties su mirtimi. Kai kurie iš pačių geriausių mūsų rašytojų, kaip, pvz. Algimantas Mackus, Antanas Skėma, Kostas Ostrauskas ir Henrikas Radauskas, yra savo kūrybon įpynę mirties giją kaip neatskiriama, kartais net do minuojančią, dalį visos savo kūrinų struktūros.

Mirties tema tremčiai tinka. Pasaulio katastrofų gimusi, dešimtmečiais blėstančia viltim besimaitinanti, mūsų tremtis nesulaikomai eina miriop per tėvų fizinį, o vaikų tautinį išnykimą. Bet iš keturių aukščiausių minėtų autorių du — Mackus ir Skėma — specifiniai kalbėjo apie mirtį santykiuose su tremtimi. Ostrauskas ir Radauskas gvildena mirties klausimą grynai siekdami savo meno tikslų.

Algimantas Mackus

Kalbant visų pirma apie Mackų, reikia suprasti jo pasižventusį tikėjimą, kad tremtis iš viso yra tikroji žmogaus būklė, ypač jau, kad kūrybingas žmogus yra visuomet tremtinys. Kūrėjas Mackui turi sakyti teisybę, tiksliai ir aiškiai, be savęs apgaudinėjimo, o tai reiškia, be įsivaizdavimo, kad jis yra šiame pasaulyje „namuose“, kad yra reikalingas ir prasmingas narys visatos grandinėje, besitiesiančioje į Dievą. „Priklausyti“, „būti namuose“, galima tik paties išgalvotam pasaulyje, savo paties vaizduotėje, taip pertvarkiusioj tikrovę, kad galima būtų tikėti į Dievą, užtat turėti viltį ir atpažinti prasmę. Toksai Dievas Mackui yra tik poetiškas kalbos ornamentas, tik vilties metafora, kai tuo tarpu neornamentuota kalba žino tik dvi tiesas — kad esame gyvi, ir kad esame mirę. Atklydome į sąmonės šviesą iš nebūties, ir ne būtini, taigi namo, sugrįšime.

Šitoks radikalus tremties supratimas veda į išvystymą tokios poetinės kalbos, kuri būtų tiesioginiai priešinga tradiciniams, iš vilties gimusiems, poetiniams vaizdams. Mackaus „anti-kalboj“ savokos paprastai reiškiančios gyvybę, išsako mirtį. Tuo būdu, žalia žolė ir gaivus vanduo, ir juoda, derlinga žemė tam pa mirties pavadinimais.

Dar viena svarbi „anti-metafora“ yra Viešpaties Angelas, Mackui reiškiantis melagingą viltį ir melagingą tikėjimą, simboliškai baimingai gimusių žmogaus iliuzijų. Šitokį angelą matome eilėraštyje iš Neornamentuotos kalbos generacijos:

Pabudintas Viešpaties Angelo, žvelgiu į kopyčios vitražą: veidas Viešpaties Angelo, — angele, juoda ir žalia, angele, amžina atilėj.

Miegosiu per Viešpaties Angelą, miegosiu per kopyčios vitražą, per veidą Viešpaties Angelo, per, angele, juoda ir žalia, per, angele, amžina atilėj.

Žalias, angele, kraštas, žalia išdalinama žemė rauda, angele, amžina atilėj, — tai gimdančios gieda ir gieda, tai, angele juoda prieš miegą.

Mackaus galvosena apie žmogaus situaciją išplaukia iš šitų meditacijų savo paties dvasios kopyčioj, kur tiesa prasiskverbia per žalią ir juodą mirties spalvą ir per apgaulingo angelo veidą. Toj lyriškoj ir negailėtingoj šviesoj lietuvių tremtis išryškėja kaip tik vienas aspektas visuotinės žmonijos tremties. Antano Skėmos tragiškas žuvinas suteikė Mackui konkretų, iš paties gyvenimo paimtą, tremties likimo simbolį. Knygoje Chapel B Mackus taip apraudojo savo draugo mirtį, kad jinaį tapo visos tautos žlugimo išraiška. Mūsų tauta dabar susideda iš trijų dalių. Visų pirma tai senieji emigran-

tai, pvz. Pennsylvanijos angliakai — „retėjantis vyrų būrys“, kuris „sekmadieniais traukia į smuklę“, ir ten „dainuoja kaip Nemunas teka.“ Jiems mirtis atėina kaip tolimas gimto krašto aidas, kaip „labanakt iš Vilniaus Marija.“ Pats gimtasis kraštas ir

Algimantas Mackus
Paskutinioji poeto nuotrauka, kur jis čia matomas Vytauto Mačernio mirties 25 metų sukaktuviniame minėjime, surengtame Satijos „Draugo“ redakcijos patalpose.

gi yra aprašomas mirties pavidalais. Mirtis, sako Mackus,

... yra pasenęs ir nuvėses saulėleidis virš Lietuvos [gamtovaizdžio: pavasarij saulūžė ištekėjo už svetima kalba prabilusio mėnulio.

Ji taip pat yra besąlyginė ir beviltiška partizanų kova: Mirtis yra fanatiški artojai, apakę kraujo sakramentas su žeme: kaip žvėrys sužesti pakyla jie iš guolių ir dūsta atsimušę į cementą [vakare

Pagaliau, pokarinio egzodo bendruomenė, mirtis yra visa, ką mes darome: mūsų piktį, be-

prasmiai ginčai, mūsų silpstančios pastangos testi lietuviškos kultūros raidą, mūsų bejėgę išlaisvinimo kovą. O tuo tarpu mūsų pačių kalba, vienintelis tikras tautinės sąmonės rodiklis tremtyje, miršta kartu su mumis:

Mes kalbame nykstančiais žodžiais merdinčios mūsų kalbos. Pilas vanduo į laivus — jais išplaukė mūsų šeima. Tuščioj, išardytoj krantinėj niekas nelaikia sugrįžtant. Mes kalbame išgelbėtai mirusios mūsų kalbos.

Santykis tarp poezijos, tremties ir mirties gal ryškiausiai pabrė-

Antanas Skėma

žiamas Chapel B dalyje pavadintoj „Triumfališkoj“. Tai tiesioginė antifrazė Dylan Thomas ei lėraščiui „And Death Shall Have no Dominion.“ Jeigu Thomas tenai itaigojo, kad pati gyvybės ir meilės jėga nepasiekia mirčiai, tai Mackus nori visai aiškiai pasakyti, kad mirties

negalima apgauti jokia viltim, kad bus kokia nors metafizinė amžinybė. Į Thomas žodžius:

Dead men naked they shall [be one
With the man in the wind and [the West moon;
When their bones are picked clean and the clean bones gone,
They shall have stars at elbow [and foot.

Mackus atsako:

Ir mirtis nebus nugalėta. Vyrų numirę neatsigrįš, alkūnėm griaučius pasirėmę. Šiaurės mėnulio šiaurės akis spindės virš buvusio kūno. Kaulus surinks, bet jų nesudės kaip žodžio — raidės prie

Siela paliks, bet sielos neliks. Ir mirtis nebus nugalėta.

Thomas paskutinės eilutės: „Though lovers be lost, love shall not; And death shall have no dominion“ randa pas Mackų tokį atsakymą:

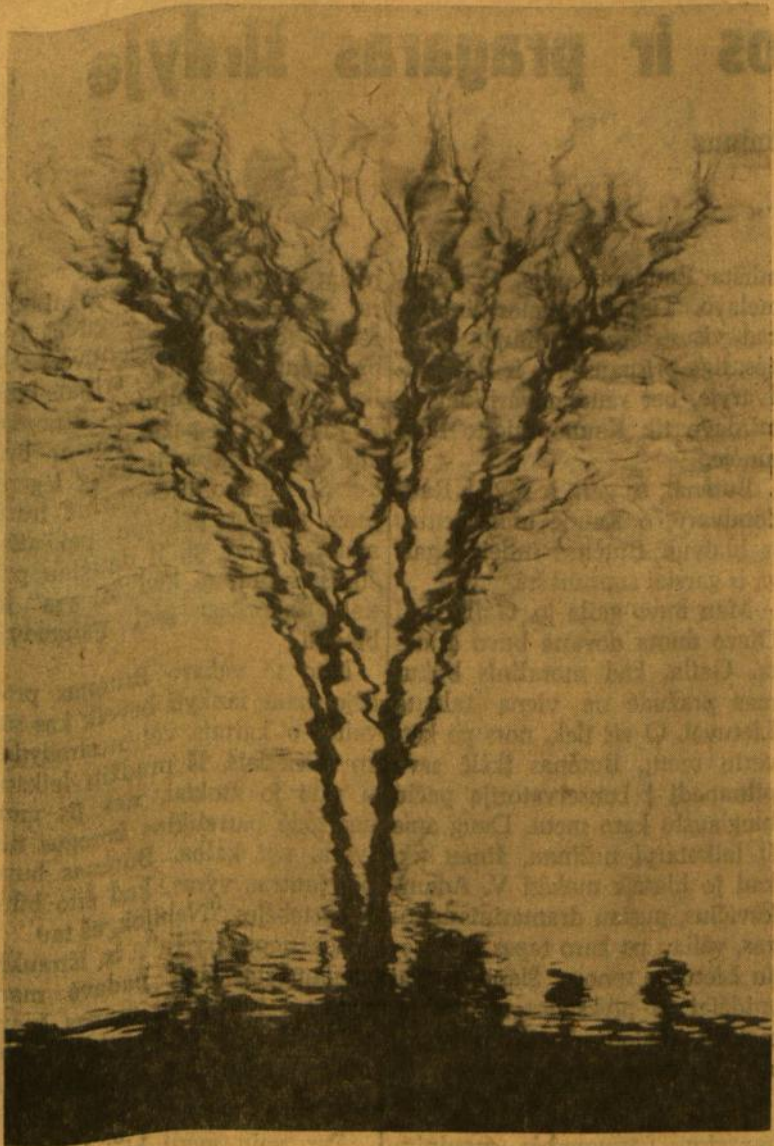
Ir mirtis nebus nugalėta. Vyrų daugiau negrįš į namus. Už laiko laikrodžiam plakan pulso ritmą, tuščiuos kambariuos bus naktiniai klojamos lovos. Niekas negrįš, bet visa išnyks, duris aklinaį uždarys. Laikas paliks, bet laiko neliks. Ir mirtis nebus nugalėta.

Antanas Skėma

Triumfalinis mirties aspektas, išsivadavimas iš vilties, kaip iš giliausiai širdin prasiskverbio melo, glaudžiausiai riša Algimanto Mackaus ir Antano Skėmos kūryba. Abudu rašytojai linkę manyti, kad žmogaus aukščiausias išsipildymas glūdi sunkiausioj jo agonijoj. Tik Mackaus kūryboj žvarbus ir tyras neviltingas išskaptavo kilniai santūrų dykumos peizažą, kai tuo tarpu Skėma labiau mėgsta sukrečiančius teatrališkus efektus, begalinės ironijas, neįsivaizduojamai šurpias, todėl kartais net melodramatiškas, kentėjimo scenas. Ką Mackus išsako tiesiog ir paprastai: „Ir mirtis nebus nugalėta“, pas Skėmą tampa žvėrišku siaubo klyksmu. Taip klykia vedama sušaudyti moteris Pabudime, taip „Saulėty dienų“ Martynukas rėkia prieš gaiduko spustelėjimą, taip ir Baltoj drobulėj klykia Garša beprotybės —vienos iš mirties formų — skliautui susiglaudžiant virš jo galvos.

Visuose Skėmos veikaluose mirtis palydi esminius žmogaus gyvenimus. Pavyzdžiui Pabudime mirtimi yra matuojama meilė. Meilės trikampyje tarp Kazio, Elenos ir Pijaus pastarasis, kuris praeity visuomet prieš Kazi pralaimėdavo, dabar, tapęs Sovietų valdžios atstovu-tardytoju, tikisi išsigijęs nenugalimą ginklą, būtent, absoliučiai objektyvią, milijonus žmonių valdančią filosofiją (o be to ir ginkluotą jėgą). Pijaus silpnybė, tačiau, yra meilė. Jis tebemyli ir Eleną ir savo konkurentą Kazi, dar nuo senų laikų. Mylėdamas ir kankindamas juos abu enkavedistų rūsy, Pijus jų pačių agonijos nebepakelia ir užmuša Kazi iš pasigailėjimo. Tuo pačiu sugrįžta ir jo tikėjimas ir jėga. Pijus lieka žmogus mylintis ir bejėgis, kaip ir mes visi.

Baltoj drobulėj Antanas Garšva nuolatos svyruoja tarp žėrinčio poetiško pakilimo ir juodu dvasios sutumų, ateinančių pas jį beprotybės pavidale, per tėviškės ir vaikystės prisiminimus, per meilę, per mirties apmąstymus. Garšva iš paskutiniųjų stengiasi išlaikyti tas žmogiškas vertybes, kurias paveldėjo iš namų, bet jos viena po kitos nuskesta svetimojo didmiesčio užesy. Siaurejančiam sveikos sąmonės rate, Garšva supranta, kad net ir namuose jis buvo prikludėlis, bent tiek, kiek jis buvo poetas, ir kad dabar jo ištikimybė poetinei tiesai tik skubina jo pražūti, versdama jį tapti vis daugiau ir daugiau vienišu ir svetimu bedvasėj aplinkoj.

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Iš „Donelaičio kapo“

KAZYS BRADŪNAS

Prie stebuklingojo medžio

Visi čia esame iš grumsto ir iš dvasios. Visų vienoda pabaigos dalis... Bet aš renku dar tavo pabertusias Lietuviškojo žodžio uogules.

Prinokusias ant stebuklingo medžio Nulaužytų, nuplėsyty šakų. Aš net girdžiu žvangėjimą rėtečių, jaučiu net kirvį prie šaknų.

Matau, kaip ūgiai jau ledu apšala — Kada saulelė vėl atkopsdama pašvies? Argi nebūtume iš grumsto, dvasios ir metalo, Kuzio dar nesulydė nieks?

Ir klausimas po klausimo didėja — Vos bepasiekia, vos nešu. Iškeldamas, kaip vėliavą prieš vėją, Kas mirtina, bet amžinai gražu.

Paskutiniojo teisė

Atėjau gentin paskutinis — Paguldė mane prie slenkščio, Toli nuo ugnies.

Paskutinis gentin atėjau — Sėdžiu toli nuo krakėtasuolio Su pieno dubenėliu.

Gent' n atėjau paskutinis. Bet kai, motinai mirštant, Atidaromos durys — Man reik'a eit pirma jos Į naktį su žarija...

Tuo būdu Skėma sujungia tremties ir kūrybos savokos besalyginiame susitikime su mirtimi. Ta prasme ir reikia suvokti Skėmos kadaise išreikštą mintį, kad „mirties momentas yra reikšmingiausia tikrovė.“

Kostas Ostrauskas

Visiškai priešingai išeina pas Kostą Ostrauską. Jo scenos veika-

Kostas Ostrauskas

Henrikas Radauskas

luose mirties momentas yra ne reikšmingiausia, o labiausiai absurdiška tikrovė. Nežiūrint to, jįsai yra ir vienintelė absoliuti tikrovė, nes visos kitos tikrovės išnyksta kartu su kiekvieno iš mūsų, kaipo individo, sąmonės užgesimu. Mirtis, žinoma, yra natūrali ir logiška visų gyvų organizmų galutinė funkcija, bet jinaį tampa absurdiška sąsąryšje su mūsų viltim, kad esame kažkas daugiau, negu tik organizmai, taigi sąsąryšje su amžinybės ilgesiu. Mirtis yra absurdiška dar ir todėl, kad joks individas negali

suvokti savo paties nebuvimo.

Taigi, mirties absurdas ir abso liutumas sudaro Ostrausko dramatos centrinę temą. Scenos veiklas yra iš esmės dialogas, ne tik vieno veikėjo su kitu, bet ir tarp autoriaus ir jo pagrindinės idėjos. Kadangi joks racionalus dialogas neįmanomas tarp mūsų ir to, ko mes negalime įsivaizduoti, Ostrausko teatras turi neišvengiamai pasidaryti absurdo teatru. Arba, kitaip išsireiškus, Ostrauskas norėjo kurti dramą, kuri spęstų absurdo problemą gryniausioj jos formoj, ir todėl jįs pasirinko mirtį, o ne gyvenimą, kuris gi mus aprūpina tikrai kvailystėmis.

Pirmasis Ostrausko veikalas, Pypkė, vaizduoja gyvenimą už mirties ribų, ne kaip dangų ar ba pragarą, bet kaip pūvančią atmintį lavono smegenyse. Tas nu mirėlis, pavadintas A., užlipa ant scenos, kad atkurtų žiūrovams paskutinę savo gyvenimo dieną, kada jis buvo užmuštas kito žmogaus, Z., už tai, kad A. atsisakė parduoti Z. pypkė. Pati ta pypkė yra trečiasis veikėjas, moteris, ar ba greičiau sudvasinta moteriška būtis, atėjusi scenon iš metafizinės dimensijos, kurios nežino jokie prietariai ar tikėjimai, ir kurią autorius pats sukūrė grynai scenos reikalams. Toj pypkėj turėtų būti užslepęs deimantas — simbolis amžinybės ilgesio. Deja, veikalas eigoj paaiškėja, kad deimantas ten nėra, ir užtat mūsų nemirtingumo viltis išsiskaido su pypkės dūmais. Išeina taip, kad visos amžinos žmogaus vertybės yra gryna iluzija. Todėl, prieš pradėdami stebėtis žmogaus didybe, mes turim prileisti mintį, kad vienintelis tikras žmogaus žinojimas yra mirties, taigi absurdo ir siaubo žinojimas. Visa kita gali būti tikrai apsigavimas. Menas, mokslas, religija, idėjos — visa tai gali tik būti pašaliniai dalykai, sudėstyti mūsų baimės pilnoj vaizduotėj taip, kad iš jų galima būtų išskaityti nemirtingumo viltį.

Šita mintis ypatingai pabrėžiama veikalė Duobkasiai. Ten matom du žmones, iki kaklo užkastos jų pačių kapuose, kad tuo tarpu mirtis — ir vėl moters pavidale — rodo į juos pirštu ir cituoja iš Sekspyro Hamleto: „What a piece of work is man! How noble in reason! How infinite in faculty! In form and moving how exptress and admirable!“ Tarp Pypkės ir Duobkasių yra vienas esminis skirtumas: Duobkasiuose nėra vilties. Niekas ten neieško užslepto deimanto. Tiesa, vienas iš duobkasių, kadaise buvęs aktorius, įsivaizduoja, kad jis gali naudoti didžiojo genijaus Sekspyro sukurta meną kaip ginklą apsiginti nuo mirties. Vietoj savo paties žodžių, jis nuolatos kartoja eilutes iš Hamleto, lyg to veikalo nemirtingumas galėtų kaip nors panaikinti patį mirties faktą. Savame aišku, kad, taip besislapstydama už svetimų žodžių, jis pasidaro tikrai juokingas, nes yra gi žemėje pūvanti Yorick'o kaukolė — kadaise buvusio karaliaus juokdario.

Antrasis duobkasys visai nema no, kad gali būti vertybių stipresnių už mirtį. Jis žmogus visai ne-civilizuotas, o tik paprastas artojas, knisėsis po žemę, sėjęs jon grūdą, kad augtu gyvi daiktai. Jis tačiau supranta, kad jo paties žemėn užkastas kūnas neturi savų nemirtingumo sėklos. Jisai daro vienintelį žmogui imanomą dalyką — protesto ženklą spiauna mirčiai tiesiai veidan. Po to, žinoma, ir jį pati praryja kapi-nių žemė.

Henrikas Radauskas

Henriko Radausko poezijoj irgi rasime šios nenugalimos drąsos —tenai irgi žmogaus veidas žiūri nekrūptelėjęs mirčiai tiesiai į akis. Bet Radausko atveju sunku kalbėti apie neviltį, nes jis ne tiek žiūri į mirtį, kiek kiaurai per mirties uždangą, ne pranašo akimis, ieškančiomis už jos naujų pasaulių, bet akimis poeto, kuriam ir gyvenimas ir mirtis tampa permatomais, nes jis į juos žiūri ne kaip į substancijas, bet

(Nukelta į 4 psl.)

J. Balčikonis

Kilimas „Zalčiai karaliai“ (linas, batika, 1966)

Šilkinės stygos ir pragaras širdyje

Dainininką Joną Butėną prisiminus

BALYS CHOMSKIS

Jau buvo aišku, kad ilgame-tis Kauno konservatorijos daina-vimo mokytojas, italas Marini, bus atleistas. Aš buvau įsikalęs, jog geriausias Marini sostui pa-veldėti yra Jonas Butėnas, šven-tai tikėdamas, kad iš to itališ-ko žemaičio galima daug voka-linio prakaito išspausti, kad jis gali dar pasitarnauti dainavimo kultūrai, o ir jam pačiam tai ga-li būti paskutinė progė tapti ver-tingu žmogumi.

Dar anksčiau, sutikęs pas N. Martinonį direktorių J. Gruodį, pradėjau ruošti Butėnui dirvą. Tą vakarą Martinonio žmona, sapnavusi nuo mergystės laikų tapti dainininke, daug dainavo. Ir po kiekvienos dainos vis labiau aiškėjo, kodėl jos sapnas nevir-ti tikrove. Vakaro tema — dai-navimas, o aš, panašiai kaip da-bar mes matome televizijoje, vis pokalbį įterpdavau ir reklama.

Bet kitą kartą pasibeldžiau tie-siog į direktoriaus kabineto du-ris.

Tuo laiku Butėno operinė žvaigždė aiškiai temo. Itališkas baritonas, priėmęs Žaliakalnio pilietybę, krito kaip nuo aukšto kalno vis žemyn ir žemyn. Jis dainuoja opeje jau labai retai. Turi daug laiko, geria ir kažko ieško. Ne staiga, labai pamažu jis pradeda atkasti sau naują ta-lentą, retą talentą — dainavi-mo mokytoja, kur, laikui bėgant, išvysto aiškia, natūralia daina-vimo mokyklos sistema.

Direktoriaus kambarėje eina svarstymai, diskusijos. Vis į viršų iškyla, kaip meškerės plūdė, Butėno įvairūs skandalai, siekiantys net prancūzų ambasadą. Pokalbis užsities gerą valandą, po kurios direktoriaus pavaduo-tojas J. Bendorius suvedė visus duomenis šaltai į vieno žodžio formulę: girtuoklis. Nel!

— Tai tokį diplomą išdavė man šis plunksnagraužis! Sakyk, ar tu taip manai? — rėkė su-spaudęs boksiniuko kumščius, mano trubadūras.

Taip ir ne. Mano teta, poe-tiškos natūros moteris, vyrui mirus, norėjo išsikelti iš Kau-no ir apsigyventi kur nors pro-vincijoje. Jos jaunystės draugė, gyvenanti Raudondvaryje, kalbi-no ją persikelti į tą žilos seno-vės ir ainių istorinį piliakampį. Graži gamta, nuostabi tyla Ne-vėžio pakrantėse, pigus pragyve-nimas, o svarbiausia: niekas ne-

miršta Raudondvaryje. Ir ji ne-melavo. Tiesa, visi mes žinome, kad visur serga ir miršta žmo-nės, liga prispausdavo ir Raudon-dvaryje, bet raudondvariškiai mirdavo tik Kauno miesto ligo-ninėje.

Butėnai, tu gerk ir mylėk Rau-dondvary, o Kaune būk šventas ir blaivus. Butėnas nuleido gal-vą ir garsiai supunkštė.

Man buvo gaila jo. Gaila, kad Dievo duota dovana buvo atmes-ta. Gaila, kad moralinis buku-mas pražudė ne vieną talentą Lietuvai. O vis tiek, nors po ket-verių metų, Butėnas įkėlė savo pilnapadį į konservatoriją pačių blogiausiu karo metu. Daug apie šį laikotarpį nežinau, žinau tik, kad jo klasėje mokėsi V. Adam-kavičius, pusiau dramatinis teno-ras, vėliau po karo tapęs žymiuo-ju Lietuvos tenoru. Šiandien, kai atidžiai jo plokšteles studijuju, nekyla abejonės: jis dainuoja ant Butėno pastatytų pamatų.

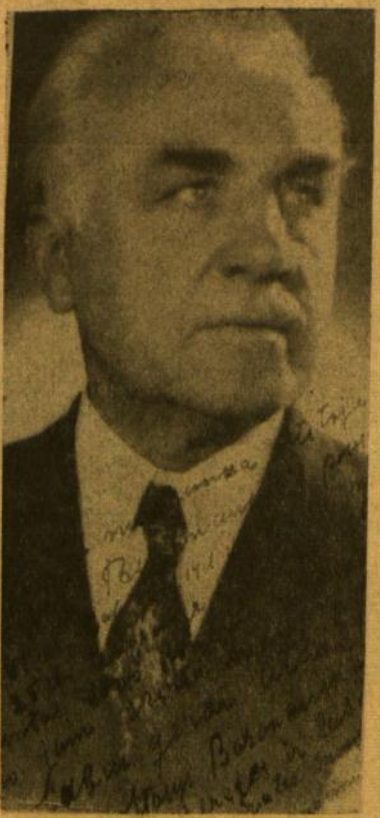
Jonas Butėnas — sklidina prieš-taravimų asmenybė: meninin-kas ir dilitantas, geraširdis ir grubus, drąsus ir bailys. Visos ge-ros ir tamsios savybės kirtosi kaip dvi priešingos srovės jo sieloje. Dualizmas kankino jį net daina-vimo profesijoje: puikiai girdėjo žmogaus balsą ir taikliai nusprę-davo jo kokybę, bet instrumento garso dažnai jis nepagaudavo.

Pirmą kartą Butėną sutikau vegetarų valgykloje, kur po kiek-vieno operos ar dramos spektaklio užeidavau pratesti vakaro įs-pūdžius. Įeina Butėnas, sėdasi prie mano stalo, lyg mes būtu-mėm seni pažįstami, ir garsiai

rėkia: "Kubertavičius — tai vy-ras — tai talentas. Jeigu aš tu-rėčiau tokį talentą, nuversčiau prezidentą Smetoną". Ir pats bai-liai apsižvalgė aplinkui. Žinoma, iš matymo jį pažinojau ir bu-vau girdėjęs apie jį daug legen-dų. Si Butėno literatūrinė frazė man tuomet pakvipo pakvaiši-mėliu. Vėliau gi, jį daugiau pa-žinus, supratau, kad tai yra jo sielos akordas: gėrį panaudoti blogiui.

Nuo to vakaro Butėnas pra-dėjo mane lankyti beveik kas sa-vaite, o kartais vėl nesirodyda-vo mėnesiais. Iš pradžių laikau-si nuo jo atokiai, nes jis man neatrodė patrauklus žmogus nei švara, nei kalba. Butėnas buvo per jautrus vyras, kad šito būtų nepastebėjęs. "Nebijok, aš tau gėdos nepadarysiu", ir ištraukęs apglamžytą lapą padavė man. Skaitau: nevašink manęs šnap-su, neskolink pinigų ir gatvėje, mane pamatęs, praeik pro šalį. Parašas.

Per trejų metų bičiulystę pa-žinau Butėno suskaldytą asmeny-bę, mačiau jo širdyje pragara, girdėjau jį kaip gerą vokalistą ir silpną muzikantą. Šviesiausia ir laimingiausia jo biografijos da-lis yra Italija ir pirmieji metai Kauno opeje. Palikęs Amerikos anglių kasyklų urvus, apie 31 metų vyras studijuoja dainavi-mą Milane, Romoje. Idomus da-lykas, žinant Butėno muzikali-nius trūkumus, jis greitai laiku pasisavina itališkos dainavimo mokyklos technika. Kai dauge-liui sunkiai sekasi pasiekti reik-iamos balso viršūnės, tai Butė-

Jonas Butėnas

no balsas įsiveržia į tenoro "ka-ralystę" aukštąja b. Iš angliaka-sio Butėnas tampa lieknų, itališ-ku baritonu. Be to, jis išmoka nemažai operų italų kalba, iš kurių geriausiai — Rigoletto ir Pajacai. I Kauną (1928) atvyks-ta pačiu laiku. Tada, galima sa-kyti, buvo vienas baritono stul-pas — Antanas Sodeika. Sunkiai gauna Butėnas leidimą dainuo-ti čia italų kalba. Pirmieji jo ope-ros spektakliai, kaip Rigoletto, Pajacai, nežūrint vaidybinių trū-kumų, publikos buvo sutikti kaip didelė naujiena, ypač tose vieto-se, kur, kaip Pajacų prologe, dai-nininkas ima ad libitum retai ba-ritonų pasiekiamą aukštąją gai-dą. Butėnas pasidaro vakaro di-dvyriu.

Tuo laiku opera persiorgani-zuoja, pakviesdama dirigentą M. Bukšą, režisierių T. Pavlovskį, dailininką M. Dobužinskį, ku-rių dėka Kauno opeje žengia ir savo klestėjimo laikotarpį. Ypa-tingai kultivuojama jos muzika, scenos technika, artistiškas. Jei ne visi buvo geri dainininkai, jie visi buvo geri aktoriai. Butė-nas liko sceniškai nepajudina-mas, o perėjęs iš italų kalbos į lietuvių, nustojo savo magikos.

Solistui pradėjo nesisekti, o kartais, po gero nugėrimo, balse atsiradavo "drebūčiai". Be to, opeiros chore jau augo gražiabal-sis, gabus vyras, baritonas Juo-zas Mažeika.

Kartą po vieno nepasisekusio jam opeiros spektaklio į trečią dieną įeina pas mane Butėnas. Veidas pageltes, visas susmukęs, akių spalva nežūrima. Ilgai ty-lėjo. Nieko neklusinėjau, lau-

kiau, kol pats pradės kalbėti. Ir pradėjo tokiu ražiniu balsu: — Aš nekenčiu savęs. Turiu žmogaus galvą, gal būt, ir širdį, o kūną esu paveldėjęs iš gori-los, kurį niekad nesukultūrinsiu. Žiūrėk, esu pilnapadis, liemu— ilgas, kojos trumpos, o rankos, kur dėti jas; kai iškeliu savo plaš-taką aukštyn, uždengiu savo par-tnerio veidą nuo publikos. Visi manęs bijo, visi dėl manęs dre-ba: užmiršiu tekstą, laikui neįs-tosiu, sugadinsiu duetą ir t.t. Grį-žęs namo, neturiu kur dėtis. Jau-čiuos kaip motina, pagimdžiusi negyvą kūdikį. O nelabais kuž-da į ausį — nusižudyk! Oi ne, ne — rėkiu visų balsu, Butėnai, ne! Imk vaistų, vaistų!

Taip jis gėrė svaigalus, kaip vaistus, vienas, pasislėpęs. Ir kar-tais, paėmęs per didelę dozę, nu-sirisdavo nuo Žaliakalnio į Lai-svės alėją, ir prasidėdavo teatras. Žiūrėk įkibis kokiam vyrui į krū-tinę, iškolios moterį, apspiaudys žydą, ir pats gaus muštį.

Laikui bėgant, jis vėl grįžda-vo į normalų gyvenimą, atsineš-davo gaidų, mokėsi naujas par-tijas. Dar labiau jis pagyvėjo, kai pradėjo domėtis dainavimo peda-gogika. Čia aš pamačiau jo didė-lį talentą. Atrodė, kad jis yra be-klausos, bet balsui jis turėjo ne-paprastą klausą. Ypatingai jo fo-kusas buvo pereinamose gaidose, nuo kurių priklausė visos viršū-nių kelias. Daug metų girdžiu dainuojančius Barą, Vaznelį, ta-čiau niekad neteko pastebėti, kad jiems (Butėno mokiniams) aukštoji nata kur nors išlįstų arba nešvariai skambėtų. Taiigi prisiminus Moniką Kripkauskie-nę Rigoletto opeje, tenka pasa-kyti, kad ir jį dainavo butėniš-ka mokykla.

Vieno dalyko negalėjau pas Bu-tėną suprasti, tai jo pažūros i moterį. Jo filosofija čia tokia: moteris yra visų blogybių šaltis. Tai nereikia, kad jis būtų buvęs celebritatas. Amerikoje bu-vo vedęs ir persikyręs. Kaune jis išgyveno skandalingą meilės dra-

Ir jau čia — Amerikoje Jonas Butėnas (viduryje) su savo dainavimo studijos mokiniais Juozu Randonu (kairėje) ir Jonu Vazneliu.

mą su prancūzų atstovybės sekre-tore. Ir po to jo gyvenime mai-žėsi laikinos sesutės, kurios fak-tiškai visas niekino. Moteris per-kirto ir mūsų draugystę.

Vieną vakarą grįžau iš choro repetitijos apie 10 val. namo, ati-dariau duris, jaučiu, jog kažkas guli prie sofos. Užibės šviesa, randu Butėną. Sustingau. Kas dabar daryti? Noriu jį iškraspš-tyti. Pajudinu. O anas, pakėlęs savo kudlas, kad suriks žvėriškų balsu: "Tu, boba, eik lauk iš ma-no kambario!" Nebuvo išeities, užrakinau butą ir išėjau pas kai-myną prašyti nakvynės.

Kitą rytą įeinu savo kambarin, žiūriu — Butėnas, nepanašus i žmogų, sėdi ant sofos ir verkia, vis po nosia sau murmėdamas. "Niekše, niekše, ką padarei". Ap-sižvalges po kambarį, randu vis-ką tvarkoj "Pakelk piano dang-tį" sako man svecias... O gi pu-sė klaviatūros išdužyta. Instru-mentas buvo naujas, tik prieš ke-lėtą metų pirktas pas J. Karvelį. "Aš nenorėjau, aš sapnavau", verkia Butėnas. "Stai, čia aš ma-čiau moterį, kuri tyčiojosi ir kei-kė mane. Aš jai išmačiau dantis. Neprašyk, nieko nežadėsiu, ži-nai, kad neatsilyginsiu. Duok du litus, išiesiu".

Sukrapščiau visus smulkiuosius, įpyliau į jo švarko kišenę. Išė-jo ir išėjo. Tai buvo 1938 me-tais, o susitikom vėl 1951 m. Chi-cagoje, dainavimo studijoje, jam pačiam prašant.

Paskutinį kartą mačiau jį stu-debaker teatre. Mūsų skė opera ten statė Toscą. Pamačiau jį, klaidžiojantį minioje, priėjęs, klausiu, ar jis mane pažįstas. Butė-nas į tai nieko neatsakydamas, iškibo rankomis į mano pečius ir tarė: "Stasys man atsiuntė bi-lietą, o aš bilietą pardaviau". A-šaros liejosi per jo vaškinį vei-dą. Man buvo aišku, kad Butė-nas galutinai yra save pralaimė-jęs. Tą vakarą scenoje dainavo jo geriausi mokiniai: Baras ir Vaznelis.

Prieš praėjusių metų Kalėdas Sofija Adomaitienė ir Prudenci-ja Bičkienė ieškojo Butėno, no-rėdamos pasveikinti jį su šven-tėmis ir šiuo tuo pradžiuoti ligo-ni. Po ilgo ieškojimo nuo li-goninės iki prieglaudos, pagaliau rado pas graborių paskutinį do-kumentą: Jonas Butėnas, gimęs 1891 m. kovo mėn. 27 d. Lietu-voje, mirė 1968 m. lapkričio mėn. 28 d.

MIRTIS TREMTYJE: TEMA IR VARIACIJOS

(Atkelta iš 3 pusl.)
kaip į tam tikrą jėgų santykiavi-mą, tarnaujanti jo menui. Mir-tis pas Radauską turi užimti ku-kliai savo vietą kaip kitų meno priemonių vistutinė jo poezijos struktūroje.
Užtat mirtį galima traktuoti kaip matomą ir apčiuopiamą da-lyką, susidedantį iš masės, gar-sų, spalvų, tobuloj gyvenimo imi-tacijoj. Eilėrašty "Sekmadienis", pavyzdžiui, šešėliai ir neegzistuo-jantys daiktai susiburia į idilišką žanro paveikslą, išskyrus tik pas-kutinę eilutę:

Prieš dvidešimt metų mirusiam [kambari] Senės šetšėlis žiovauja, suka [tuščią] Kavos malūnėlį, laikrodinis rodo [sekmadienį], Gegutė nutilo, svečių nudūrė [smuklė].

Susidaro įspūdis, kad gyvenimas žiūri į mirtį, kaip į veidrodį (ar-ba atvirkščiai). Nebelieka tokio galutinio įvykio, kaip numirimas. Mirė daiktai tebegyvena, o gyvie ji seniai jau numirė.

Kituose eilėraščiuose mirtis ir gyvenimas susilieja į vieną, kaž-kur vidurkely esantį tašką. Kada tikimės amžinybės, įsivaizduoja-

me savo pačių besitiesiančią, nuo laiko išlaisvintą samonę. Tą vil-tį Radauskas savo eilėraštyje "Lo-tofagų šalis" pavaizduoja kaip neišsakomą siaubą. Keliautojai, nuvykę Lotofagų šalin, valgo lo-toso vaisius, užmiršta tėvyne, pa-sensia ir atsigula numirti, bet am-žinai negali.

Lotofagai išneša juos iš lotoso girių ir paguldo mirstančius saulėj, ir jie vos giridimai rė-kia, bado ir troškulio draskomi, ir niekad nemiršta (saulė nie-kad nesileidžia Lotofagų kraš-te, ir ten niekas neskaičiuoja laiko).

Kitam eilėrašty, "Filida ir Flo-ra" dvi mergaitės jūros dugne "akim kaip polipai / slidžiom ir saldžiom nuskendusios stovi ir šypso", ir vilioja į savo guolį nu-skendusius jūrininkus. Tas guolis gi išklotas "rausvais embrionais, jų buvusiu meilių negalinčiais gimti paminklais." "Toksai su-spenduotas gimimas, embrioniš-ka amžinybė, kiek primena pa-ties menininko agoniją, istriguo-sio pusiakely, kada jo ieškomas žodis jau nustoja priklausyti kas-dieninei kalbai, bet dar netapo po-etišku vaizdu. Tuo būdu pats me-nas gali įgyti savybes tiek amž-i-nybės, tiek ir mirties. Ir menas ir mirtis palieka panašius pėdsakus — bent jau mene.

gyvenimo paviršiuje. Abu gyveni-mą keičia, transformuoja pana-šiu būdu, nes kiekvienas pasikei-timas yra tam tikra prasme katas trofa, mirtis to, kas buvo. Menas užtat Radauskui yra kaip jėga, einanti kiurui per gyvenimo au-dinį, jį plėšianti ir keičianti, ly-giai kaip ir mirtis, kad keičia eilėrašty "Mirties angelas":

Jisai ateina per granito kiemą. Juoduos sparnuos pražilę [plunksnos žiba]. Paglosto medį, vandenį ir katę. Į dieną kaip į veidrodį pažiūri.

Ir kalnas dreba, nors nutilo [vėjas], Ir katinas nuo slenkščio puola [orą] Kaip pelė. Medžio kraujais ima [stingti]. Diena dėmėm rudoj žolėj [pabyra].

Galutinė išvadoj, kažkaip su-sidaro įspūdis ne beviltiškumo, bet beatodairiškos drąsos. Žiūrėti į mirties faktą, jį analizuoti me-no duotais įrankiais, niekad ne-apsigaudinėti, priversti net mirti tarnauti menui — visa tai iškėlia žmogų virš jo paties nebebuvi-mo, išvaduoja jį iš jo mirtingos primigties absurdo. Mirties galu-tinis nereikšmingumas, gal būt, yra vienintelė įmanoma amžiny-bės — bent jau mene.

A. ABALL ROOFING CO.
Istatyta prieš 49 metus
Dengiamie vių rūšių stogus. Taiso-me arba dedame naujus kaminus, ri-mas, butekamuosius vamzdelius. Dėso-me iš lauko. Taisome mūrą "tuck-pointing". Pilnai apsidraude. Visas darbas garantuotas
LA 1-6047 arba PO 2-8778

Apskaiciavimai nemokamai
Skambinkite bet kurioj laiku

BANGA
TV, Radio, Stereo, Spalvotom tele-vizijom antenos. Pard. ir taisymas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakaraš skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Šmulis

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos.
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PRospect 8-9583

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Apdraustas perkraustymas
ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENROVES Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pa-gal dabar taupymo knygelėse mokamus 4¾%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

MĖNESINĖS SENTAPOS										MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELE									
2 YRS.		4 YRS.		6 YRS.		8 YRS.		10 YRS.		12 YRS.		14 YRS.		16 YRS.		18 YRS.		20 YRS.	
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36									
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72									
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08									
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43									
50.00	1,260.66	2,645.41	4,168.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79									
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15									
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51									
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87									
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.50	35,895.23									
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59									

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5¼%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūks-tantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4¾%

Ant visų knygelių sąskaitų

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings

- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks. No

- * service charge to members
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmad. 12:00 P.M. - 8:00 P.M.	Ketvirtad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antrad. 9:00 A.M. - 4:00 P.M.	Penktad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiad. Uždaryta visa d.	Šeštad. 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Nepagrįsti nuogastavimai

J. Žilėvičius savo recenzijoje "Stepo Sodeikos kūrybos paminklinis leidinys" ("Draugo" kultūrinis priedas, 1969 m. sausio 4) pastebi, jog "chorų ir solistų gaidos sugrupuotos instrumentaliame būde, o ne specialiam, vokaliniams kūriniams įprastu skiemenu gaidų grupavimu. Tai labai apunkins chorvedžiams darba, kol jie susigaudys skiemenu paskirstymuos po gaidomis. Norėdami akių negadinti ir laiko negaišinti, chorvedžiai turės rinkinyje gaidas sugrupuoti įprastu vokaliniu būdu, arba tiesiog persirašyti. Gal kai kas dėl šios priežasties ir visai atsisakys, nors iš rinkinio naudoti. O tai jau būtų bendras nuostolis mūsų muzikiniame gyvenime".

Idomu, kad neseniai išėjus paties recenzento redaguotas P. Matkūno dainorėlių vaikams "Tengintariėliai" (ALRK Vargonininkų bei muzikų s-gos leidinys, 1968) yra įgraviruotas naujuoju, kurį recenzentas vadina instrumentaliu, būdu. Kadangi šių abiejų leidinių gaidų paruošimas spaudai buvo man patikėtas, todėl jaučiu pareigą šiose skiltyse atsakyti į recenzento niekuo nepagrįstus nuogastavimus.

Pirmiausia, kad skaitytojams būtų lengviau atskirti senąjį vokalines muzikos rašybos būdą nuo naujojo, pateikiu pavyzdį, kur ta pati melodija įgraviruota dvejopai. Šios skotų dainos melodija ir žodžiai paimti iš "The Oxford Concise Dictionary of Music" (Oxford University Press, London, 1952), kur ji įgraviruota vien naujuoju būdu.

Muzikologai bei muzikos pedagogai jau seniai svarstė vokalines muzikos rašybos patobulinimo

galimybes, kol pagaliau priėjo labai logiškos ir paprastos išvados: vokalines ir instrumentalių muzikos rašybą suvienodinti, vartojant tik instrumentalinį būdą. Esmėje niekas nepasikeitė, nes paliko tos pačios sveikosios, pusinės, ketvirtinės, aštuntinės ir t. t. gaidos. Tačiau buvo eliminuotas gaidų su vėliavėlėmis padrikas vartojimas. Tas žymiai palengvino vokalistas skaityti gaidas, 1961 m. Schirmer leidyklos išleistoje knygoje "Modern Music Notation" jau konkrečiai sakinoma. "In vocal part notation (in scores and individual parts) flags are no longer used exclusively, as they were formerly; the values expressed by beams".

Naujasis vokalines muzikos rašybos-įgraviravimo būdas daugelio pasaulio leidyklų jau dešimtmečiais vartojamas ir ilgainiui neabejotinai taps visuotinėmis priemonėmis. Paminėsiu kelis iš daugelio leidinių, kuriuose vokalines muzikas mano paties įgraviruota naujuoju būdu: Design for Understanding Music (Summy Birchard), Discovering Music Together (Follet), Music and English Literature (Scott Foreman), Literature of Other Lands (Harper and Row), We Praise

Thee, O God (Shawnee Press).

Senuoju būdu parašyti techniška sunkūs vokalinių kūrinių, kur puslapių išmarginti pvz. 16-nių ir 32-jų su klaidinančiomis ir juokingomis vėliavėlėmis gaidomis, vokalistas tikrai yra sunkiai išbrendamas raistas. Tačiau, kai smulkesnės ritminės vertės dvi, trys, keturios ir pan. gaidos sijomis jungiamos į grupes, tam pačiam vokalistui (kuris paprastai priminį muzikos pažinimą gauna prie fortepijono instrumento) yra žymiai lengviau atskirti takto dalis, o tuo pačiu ir apvaldyti vieną pagrindinių muzikos mokslo sąrangoje elementų-ritmą.

Kalbamoji gaidų rašybos evoliucijos apraška recenzentui neturėtų būti nežinoma, nes buvo pakartotinai diskutuojama įvairių lietuviškų kūrinių išleidimo atvejais. Todėl būtų objektyviau, jeigu recenzentas, paneigdamas naująją rašybą, priešpastatytų ir senosios tariamus privalumus. Kategoriškas tvirtinimas, jog naujasis vokalines muzikos rašybos būdas "labai apunkins chorvedžiams darbą", yra naivus ir kartu diskriminuojantis mūsų chorvedžius. Jų tarpe tikrai nesiranda tokių molio Motiejų!

Baigiant norėčiau kiekvienam šiuo reikalu besidominčiam patarti čionai pateiktą melodiją pasolfedžuoti ritmiškai ir po to

senasis būdas

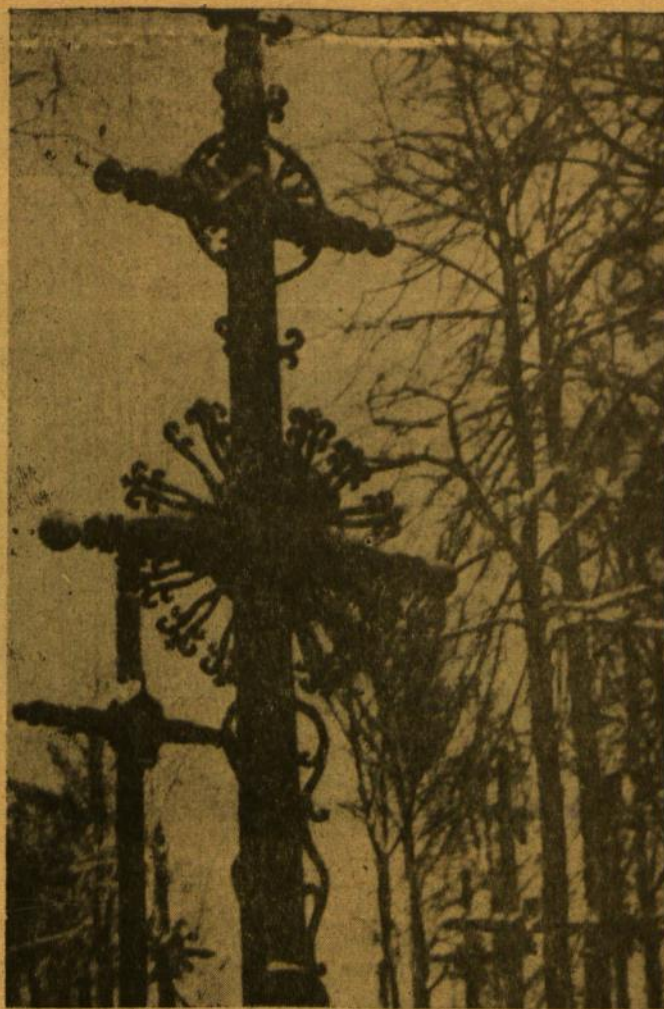

Gin a body meet a body coming thro' the rye.

naujasis būdas

Gin a body meet a body coming thro' the rye.

Kryžiai senuose Lietuvos kapuose.

spręsti, kuris būdas yra priimtinesnis.

Aš asmeniškai esu tvirtai įsitikinęs naujojo vokalines muzikos rašybos-įgraviravimo būdo pranašumu, todėl pats jį praktikoje vartau ir kitiems rekomenduoju.

Šia proga malonu paminėti, jog K. V. Banašio operos "Jūratė ir Kastytis" leidėjai neužtrenkė progresui durų ir opera pasirodys įgraviruota naujuoju būdu.

J. Zdanis

Skelbkites "Drauge".

• Kraštotyros draugijos suvažiavimas sušauktas sausio mėn. pradžioje Vilniuje. Jis buvęs gausus dalyvių skaičiumi, nes lietuviai šią draugiją remia. Atsiųstame komunistų partijos sveikinime draugija įpareigoja iš tikimiau tarnauti komunistų partijai bei okupantams ir registruoti revoliucinius įvykius.

Draugijos vadovų tarpe minimi: V. Jakelaitis, J. Glemža, A. Stravinskas, A. Volungevičius ir kiti.

Rusijos meno turtų išpardavimas

Sovietų spauda kelia balsą, kad vis dar atsiranda iki šiol slapta laikytų meno vertybių, kurias naciai buvo išgabėję iš Sovietų Sąjungos ir kurios net ir dabar konfidencialiai parduvinėjamos.

Tuos nusiskundimus pakartodamas, rusų išeivių laikraštis "Novoje Russkoje Slovo" savo sausio 2 d. numeryje primena, kad šioje srityje yra labai daug nusikaltusi pati Sovietų vyriausybė, kada savu laiku, beveik per 20 metų, išpardavinėjo Ermitažo muziejuje laikytus kūrinius, kunigaikščių dvarų bibliotekas, knygų mylėtojų rinkinius, net turėtus originalius vertingus rankraščius. Tokių vertybių parduota už keletą milijonų dolerių.

Dar netaip seniai spaudoje buvo paskelbta žinia, kaip Sovietų vyriausybė varžytinėse Londone pardavė brangius caro rezidencijos servizus. Kad lengviau būtų parduoti, servizai buvo padalinti į kelias dalis. Palygiu lapkričio mėnesio 18 d. buvo parduota 60 ikonų, kurias atgabeno Sovietų suorganizuotas Novoksperto. New Yorke gruodžio 18 d. Benneto galerijoje buvo išparduota to paties Sovietų Novoksperto atgabentų 140 auksakalių kūrinių iš sidabro ir kitų medžiagų, o ant- rą pusdienį buvo išparduota 106 ikonos, iš XVII-XIX šimtų. ir dar 50 paveikslų ir skulptūrų, žinomų Sovietijos dailininkų.

Minėtos Bennet galerijos viceprezidentas pasikalbėjime su "Daily News" laikraščio korespondentu pareiškė, jog jam Sovietų pareigūnai pranešė, kad vienoje Maskvos cerkvėje yra sunešta daugiau kaip tūkstantis ikonų. Jis gali iš jų parinkti, kas geriau tiks New Yorko rinkai. Kai kurios ikonos varžytinėse buvo parduotos net už \$2,000.

J. Žilb.

ARTESIAN Restoranas

2432 West 63rd Street, VĖL ATIDARYTAS.

Visa nauja ir gražu, kaip viduje taip ir iš lauko.

Kviečiame senus ir naujus draugus atsilankyti.

Telef. — 436-4622 arba 436-4623

KILTY'S

RESTORANAS ★ 4545 W. 95th St.

Telefonai GA 4-5800 ir BE 8-5585

Uždarytas laike pertvarkymo-pagražinimo. Yra atdaras tik grupėms, parengimams, vestuvėms, krikštynoms ir kitoms progoms.

Teiraukitės nuo 11 val. ryto iki 11 val. vakaro.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

PASINAUDOK DABAR AUKŠTESNIAIS DIVIDENDAIS

4.75%

PER ANNUM ON REGULAR CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.

DAUGIAU KAIP PUSE SIMTMEČIO PATARNAVIMŲ VISAD MOKĖJOME DIVIDENDUS

VISAD ISMOKEJOM TAUPYTOJAMS PAGAL PAREIKALAVIMĄ

AUKSCIAUSI REZERVAI SANTAUPOMS

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N

4071 Archer Ave., Chicago, Ill. 60632

LA 3-8248

WE PAY EARNINGS QUARTERLY ON PASSBOOK SAVINGS & SAVINGS CERTIFICATE

Earnings are paid March 31, June 30, September 30, and December 31

Compounding quarterly is an important advantage to you because it means higher earnings for you! Here are a few representative examples of how compounding quarterly would increase your earnings:

Rate Per Annum	Simple Interest Rate Resulting From Compounding Quarterly		
	1 Year	5 Years	10 Years
4 3/4%	4.83%	5.326%	6.035%
5 1/4%	5.35%	5.959%	6.84%

At 4 3/4% per annum, compounded quarterly, \$10,000 will increase to \$16,035.20 in 10 years and to \$20,067.12 in a little more than 14 years.

Other amounts would show proportionate growth. Quarterly compounding of earnings of 5 1/4% per annum will increase a \$10,000.00 account to \$16,849.95 in 10 years and to \$20,221.05 in 13 1/2 years.

5 1/4%
4 3/4%

Six month certificates that earn 5 1/4% per annum are issued in amounts of \$10,000, or more in multiples of \$1,000.

They are renewable. Earnings can be left to accumulate in the certificate account if you wish.

Standard Federal pays 4 3/4% per annum, current rate, on all regular passbook accounts. You may open this type of account, add to it, or withdraw from it at any time in any amount.

SAVINGS IN BY THE 10TH OF ANY MONTH EARN FROM THE FIRST OF THAT MONTH.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago

4192 Archer Avenue, at Sacramento

Chicago, Illinois 60632 — VI 7-1140

OFFICE

HOURS: Mon. and Thurs. — 9 a.m. to 8 p.m.

Tues. and Fri. — 9 a.m. to 4 p.m.

Sat. — 9 a.m. to Noon Wed. Closed

Assets over \$135,000,000.00

Surplus and Reserves over \$11,000,000.00

(More than two times legal requirements)

Kas tik turi gerą skonį,

viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro SEKMADIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

M. K. Čiurlionio kapas Rasų kapuose, Vilniuje, praėjusių metų vasarą. Nuotr. J. Kažemėko

Nauji leidiniai

• **TAUTOS PRAEITIS**, tomas II, knygos 3-4 (7-8) 1967 m. Istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas. Leidžia Lietuvos istorijos draugija Chicagoje. Redaktoriaus J. Dainauskas, 4439 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632. Administratorius A. Rūgūtė, 6547 S. Washenaw Ave., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata — vienas tomas (4 knygos) \$16.00; atskiros knygos kainą \$5.00. Lietuvos istorijos draugijos nariams 25% nuolaidos.

Laisvojo pasaulio lietuvių spaudoje pastaruoju metu pasirodė naujas istorijos ir gretimųjų sričių žurnalas „Tautos Praeitis“ dvigubas numeris, išspausdintas Romoje Grigaliaus Didžiojo katalikų universiteto spaustuve. Daugiau kaip 400 puslapių naujasis žurnalas numeris plačiai nagrinėja įvairius Lietuvos istoriją liečiančius klausimus. Daugiau sia vietos skirta Vilniaus Jėzuitų kolegijos istorijai. Šią temą nagrinėja Sv. Petro bazilikos kanau-nikas prelatas dr. Jonas Bičiūnas straipsnyje „Pirmosios jėzuitų kolegijos įsteigimas Vilniuje 1570 metais“ ir istorikas Antanas Rukša straipsnyje „Vilniaus Kolegijos ir Mokslo akademijos laisvųjų menų pamokų lentelės ir humanistinė Jėzuitų mokykla“. Abu straipsniai duoda daug dokumentinės medžiagos apie šios aukštosios jėzuitų mokyklos veiklą ir įtaką anuometinės Lietuvos gyvenimui.

Brazilijos lietuvių tarpe dirbantis prof. kun. dr. Paulius Ra-gažinskas straipsnyje „Ignas Domeika, kaip lietuvis ir mokslininkas“ iškelia 1801 m. Naugar-duko apskrityje gimusio lietuviu mokslininko Igno Domeikos veiksmą Lietuvai ir jo nuopelnus Santiago universitetui, Čilėje.

Lietuvos kariuomenės generolas St. Dirmantas ilgame straipsnyje „Lietuvos kariuomenė po 1569 metų“ aiškina Lietuvos kariuomenės istoriją ir jos savarankiškumą po Lietuvos — Lenkijos Liublino unijos.

„Tautos Praeities“ žurnalo kūrėjas, lietuvis marijonas kunigas dr. Kazys Matulaitis šiame numeryje toliau duoda net tris ilgesnius straipsnius. Pirmame „Mikalojus Radvila Juodasis“ iškelia šio didžiojo Lietuvos vado nuopelnus savo laiko Lietuvai ir paminima jo mirties 400 metų sukaktį. Straipsniuose „Kamanduliai Lietuvoje“ ir „Sukilimas Sūduvoje 1905-06 metais“ duoda ma nemaža medžiagos šioms Lietuvos istorijos faktams pažinti.

Toliau dr. K. Gudaitis nagrinėja „Tauragės evangelikų — liuteronų parapijos istoriją“, Vinc. Liulevičius skelbia savo surinktą medžiagą apie švietimo židinius lietuvių tremtinių stovyklose Vakarų Vokietijoje, aprašydamas Muencheno lietuvių gimnazijas. Šią temą papildo ir neseniai jau mirusio prof. Jono Rūglio straipsnis „Su UNRRA ir IRO Vokietijoje“.

Atskiras „Tautos Praeities“ skyrius — „Lietuvos istorijos parastėje“ nagrinėja specifinius klausimus. Kunigas dr. K. Matulaitis čia aprašo „Sukilimą šiauliuose 1760 metais“, „Dėl ko lenkai pakorė Varšuvoje Vilniaus vyskupą Masalskį?“ ir „Lietuvių ligoninės draugija JAV-se“. Dr. Domas Jasaitis labiau paryškina faktą kaip „generolas Vrangelis pripažino Nepriklausomą Lietuvą“.

„Tautos Praeities“ naujasis numeris baigiamas įvairių dokumentų ir istoriją liečiančių knygų recenzijomis bei plačia Lietuvos istorijos draugijos kronika, kurioje skaitytojai supažindinami su dabarties problemomis ir žymesniųjų Lietuvos istorikų veikla iš-eivijoje. Kadangi „Tautos Praeitis“ siunčinėjama įvairių universitetų bibliotekoms, mokslinių žurnalų redakcijoms ir pavieni-niams mokslininkams, užsklandoje duodama svarbesniųjų straipsnių santraukos anglų kalba. „Tautos Praeities“ redakcinę kolegiją sudaro Jonas Dainauskas, prel. dr. Paulius Jutulius ir kun. Rapolas Krasauskas, jo žurnalo leidejas yra Lietuvos istorijos draugija Chicagoje.

Tokio žurnalo leidimu laisvame pasaulyje reikia tik džiaugtis. Ypač šiuo laiku, kada tėvynėje Lietuvos istoriją liečiantys raštai neturi mokslo reikiamos laisvės, kai dažnu atveju istorinis objektas užimamas okupanto yra išprievartaujamas Rusijos naudai. O čia gi nerobota laisvė. Čia galima ir dėl tos ar kitos „Tautos Praeities“ skelbiamos tezės karštai pasiginčyti, pasakyti ir kitokią nuomonę. Šitai ir yra tikrasis kiekvieno mokslo brendimo pagrindas.

Tačiau už vieną dalyką ir „Tautos Praeities“ leidėjams ir redaktoriams negalima atleisti. Kai kurių straipsnių kalba nedovanotina prasta tiek stiliumi, tiek aplamai kultūrinės kalbinės raidos prasme. Rašyba taipgi daug kur neišlyginta, skyrybos ženklų nepaisoma. O net ir archyvinės bei istorinės temos

Premijuotoji propaganda

Prancūzų bei švedų pastatytas filmas „La Guerr est finie“, rodomas nuo lapkričio vidurio Three Penny Cinema teatre Chicagoje (2424 N. Lincoln) — perša žiūrovui ispanų pogrindžio raudonojo veterano kovotojo nudailintą portretą.

Filmas laimėjo Cannes filmų festivalyje Tarptautinę kritikų premiją, o jaunutei aktolei Genevieve Bujold atiteko Prix Blanchetti kaip labiausiai žadančiai jaunai aktolei už jos vaidybą.

Amerikiečių kritikų aukština-mas bei girtamas minimas fil-mas mums, lietuviams, nei savo ideologiniu, nei moraliniu atžvil-giu nebūtų priimtinas.

Yves Montand, „profesionalas revoliucionierius“ Diego, paš-ventė trisdešimt metų kovai prieš autoritetinį Franco reži-mą Diego kantrumas bei jautru-mas režisieriaus Alain Resnais taip švelniai nekaltai pakišamas, kaip didelio pasiaukojančio ide-alisto atvaizdas, kad naivesnį žiū-rovų (jų tarpe ir ne viena ameri-kietį recenzenta) užburia, nors Diego pats ir pasisako esąs „už-grūdintas bolševikas“.

Jo organizacijos politinė vado-vybė susibūrusi Prancūzijoje, ne-toli Ispanijos sienos, kuria jie len-gvai peržengia su netikrais pa-sais. Diegui karas pasibaigia, kai jis susiduria su jaunutės Na-dine bičiuliais, jaunų teroristų — leninistų grupe, kurie geriau pa-sirenka dinamičią savo tikslui, ne-gu Diego draugų — senųjų revo-lucionierių tęsiamą kovą su pam-fletais (nelegaliai spausdina-mais), agitacijomis per radiją ir masinių streikų grąsinimais — jų pagrindiniai ginklais prieš ne-kenčiamą režimą.

Taip labai liaupsinamos mei-lės akimirkos yra įžuliai drąsios — per daug grafiškos miegamo-jų scenos. Visiškai nenorint pa-virsti sutrūkusios plokštelės gar-su, sąžinė neleidžia tylėti, kai ne-bėra filmo, kuris nevaizduotų pi-gių meilės scenų, nusibodusių li-gi koktumo. „Pusamžio“ Diego suporavimas iš pirmo pamatymo su devyniolikmete Nadine (Genevieve Bujold) nei pateisinamas, nei reikšmingas, virstas tiesiog liūdnei kronišku elementu. Taip gi meilikavimasis su gerokai vy-resne Marinne (Ingrid Thulin), net ir šiais laisvais laikais, mastančiam žiūrovui yra kaip plikumo jovalas su nemoraliumi idėjų padazu. Besistebint, kad fil-mas nepateko į C grupę, tenka jį priskirti žiūrėtinui tik subrendu-siems, sugebantiems atskirti grū-dus, nupučiant ideologinius bei moralinius pelus. Nors net ir me-niskumo atžvilgiu tų grūdų čia ne tiek daug.

Indėnų kovos su aristokratais

Režisierius Edward Dmy-tryk pastatė spalvotą filmą „Shalako“, pilną nuotykių dramą, kuriu herojai yra publi-kos pamėgtieji Sean Connery, bu-ves James Bond, ir prancūzų Bri-gitte Bardot.

Nepasizymėti originalumu dra-ma driekiasi fantastiškais lau-kais, vaizduojančiais Naująją Meksiką 1880 m., nors pats fil-mas buvo sukamas Almerijoje, Ispanijoje.

JAV kariuomenė ir indėnų a-pačių gentis pasirašė taikos su-tartį, nutarę nebežudyti vieni ki-tų. Indėnų rezervatas rūpestingai saugojamas Shalako (Lietaus ne šėjo). Šis raudonveidis pageidau-trų, kad „išblyšknievidžiai“ nesit-rankytų po laukus, medžioda-mi bei pykindami indėnus. Ta-čiau anais laikais dauguma bal-tavėdių buvo Europos aristokra-tai, ir jų pomėgiuose vyravo A-merikos pietvakarių lankymas, medžiojimas ir puotavimas po at-viru dangumi. Ne vienas taiką mylįs indėnas griebdavosi ginklo

nagrinėjant, vis tiek rašte ne-leidžiama atsilikti nuo šiandie-ninės mūsų kalbos raidos, iš-lyginant, vis tiek rašte ne-leidžiama atsilikti nuo šiandie-ninės mūsų kalbos raidos, iš-

tais atvejais, net, jei ir graži jau-na grafinė, kaip Brigitte Bardot, užsimanydavo pašaudyti lau-nių žvėrių. Kai baltasis šauna, in-dėnui tereikia — karą. Ir va-dovui (Stephen Boyd) arogan-tiškai įvedus grupę per toli į rezervatą, Shalako tenka ją su-gražinti į saugesnes žemes.

Režisierius visas problemas iš-sprendė nuotykių lygyje. Jis net vengė išvystyti bent kiek giliau savo charakterius.

Bardot valdyba nepasizymi nie-kuo originalesniu, taipgi Conne-ry plaukia paviršiumi. Anglų a-ristokrato rolėje nukenčia pul-kusis charakteris Jack Hawkins, prieš porą metų padarius jam ger-klės vežio operaciją, kito įkalbė-tas balsas savo menkumu nepri-lygsta jo žemam, aiškiam tari-mui. Netgi Chato, indėnų va-das, nevykusiai atvaizduotas Woody Strode, negro, buv. fut-bolo žvaigždės Los Angeles Rams komandoje. Savo kalba bei išvaizda jis atrodo kaip raudo-nodių juodame veide. Filmas tik suaugusiems.

• „Lietuvių ir indoeuropie-čių kalbų santykiai“ — tokiau pa-vadinimu disertacija filologijos mokslo daktaro laipsniui gauti

Sinclair SERVICE
Kampas Richmond ir 63rd St.
Užsieninių ir vietinių automobilių
Taisydas Prieklaus Chicago Motor
Club. Nelaimės atveju skambinkite
GR 6-3134 arba GR 6-3353
Sav. — Juozas (Joel) Juraitis

DEKORAVIMAS
IS VIDAUS IR IS LAUKO
Kilimai ir apmušti baldai valomi.
Kreiptis į:
J. RUDIS — Tel. CLiffside 4-1050

GARBAGE DRUMS
WITH COVERS AND HANDLES
30 and 50 gal. Free delivery
5622 So. Racine, 434-1113

VALOME
KILIMUS IR BALDUS
Plauname ir vaškuojame visų
rūšių grindis.
J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

TELEVIZIJOS
Spalvotos ir paprastos, radijai,
stereo, oro vėsinimai.
Pardavimas ir taisydas.
J. MIGLINAS
Krautuvė Marquette Parke
2346 W. 69th Street 776-1486
Namų tel. — PR 6-1063

APDRAUDŲ AGENTŲRA
Namų, gyvybės,
automobilių,
avietakos, bi-
nio.
Patogios iš-
mokėjimo są-
lygos.
J. BACEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave. PR 8-2233

VACYS
CONSTRUCTION CO.
REZIDENCINIAI,
KOMERCINIAI,
MEDICINOS IR
KITOKI PASTATAI
2457 West 69th Street
Tel. HE 4-7482

MOVING
Apdraustas perkraustymas
Ivairių atstumu.
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

Vilniaus universitete apgynė Vytautas Mažiulis, gimęs 1926 m. Rakėnų k., Zarasų aps. Diser-tacijoje nagrinėjami mūsų kal-bos santykiai ne tik su latvių ir prūų, bet ir įvairiomis indoeu-ropečių kalbomis, pagrindan-ti mant linksniavimą. Dr. Mažiulio nuomone, baltų prokalbė pra-dėjusi formuotis apie 2000 metų pr. Kr., o drauge ir irti. Iki apie 500 m. pr. Kr. slavų tautos bu-vusios baltų pietiniai kaimynai. Vėliau, išplitus slavams Dniep-ro aukštupio plotuose, baltai pa-mažu ten suslavėję. Disertacijos tekstas apima 600 puslapių ir bū-sianti išleista artimiausioje atei-tyje.

• Jonas Kazlauskas parašė knygą apie muzikos kūrinių a-nalizę, kuri, kaip vadovėlis, iš-leista 1968 m. Vilniuje. 223 psl.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St. Tel. 254-2320
Lietuvių bendrovė turinti teisę
siuntinius siųsti savo vardu iš Chi-cago tiesiai į Lietuvą.
Didelis pasirinkimas įvairių me-džiagų, ital. liepalėlių ir kitų prekių.
Pirmamiti doleriniai dovanų už
sakymai.
E. ir V. Žukauskai

10% — 20% — 30% pildom mokėti
už apdraudą nuo avarijos ir automo-bilo pas.
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8634 ir GR 6-4339

MOVING
SERENAS perkrausto baldus ir
kitus daiktus. Ir iš toli miesto lei-dimai ir pilna apdrauda.
2047 W. 67th Place WA 5-8063

Heating Contractor

Irengiu naujus ir perstatau se-nus visų rūšių namo apšildymo pe-dius ir air conditioning į naujus ir senus namus Stogr-rinas (gutter), vandens šildy-mul boilerius. Turu leidimus dirbti mieste ir užmieste. Darbas atliekamas greitai ir sa-lingai. Apkačiavimai nemo-kamai.
DOMAS ŽUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 8, Ill.
Telefonas VI 7-3447.

Geriausia ir vertingiausia
DOVANA
SIŪSTI I LIETUVĄ
DOVANŲ
PAŽYMĖJIMAI
(U. S. Dollar Certificates)

PILNAI GARANTUOTA

Jūs artimieji gali pasirink-ti, ką jie nori, kada nori ir gausiai. Tūkstantiai jau yra persijuntę dovanų pažymėj-imais savo giminėms per in-tertrade Express Corp. ir gi-minės jiems paršę, kokie jie buvo laimingi ir patenkinti. Jei dar nesiuntėte dovanų pa-žymėjimų, užsakykite juos dabar. Per Vnesposlytorg Specialias Dolerių Krautuves jūs giminės gali pasirinkti iš valiausių, geriausių koky-bės amerikietišku, vakaru-europietišku ir vietinių ekspor-tui pagamintų prekių už daug žemesnes kainas nei bet kur. Todėl dovanų pažymėjimai yra geriausia ir vertingiausia dovana, ir jūsų giminės tai patvirtins. Už šį patarnavimą jums nieko nereiks primokė-ti, nes už savo darbą mes gauname komisą. Minimumas yra \$50.00, bet virš tos sumos galite siųsti kiek norite. Pri-statymas trunka 3-4 savaites. Mes dėkojame tūkstantiams mūsų klientų, pasinaudojusių mūsų patarnavimu bei reko-mendavusių mūsų savo drau-gams. Ir ateiityje pažadame gerai ir patikimai jus aptar-nauti. Jei kartais jūs dar ne-pasinaudojote mūsų patarna-vimu, siūlomet pabandyti. Esame tikri, kad būsite pil-nai patenkinti.

Užsisakykite dabar. Užsis-a-kykite tik per
INTERTRADE
EXPRESS
CORP.
125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010
Prašykite neapmokamo katalogo.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. sausio mėn. 18 d.

7

• **Poeto Fausto Kiršos** rašytą 21 laišką jį savininkė Pranė La-pienė perdavė Lietuvių kalbos ir literatūros instituto archyviui Vil-niuje. Drauge buvo perduota šiek tiek nuotraukų ir neskelbtų eilėraščių.

• **Gaidės ir šimšės apylinkės** — tokiu pavadinimu ruošiamą knygą Lietuvoje, panaudojant gali daug pakenkti smegenims. 1966 metais surinktą etnografi-nę šių apylinkių medžiagą. Bus pateikta daugybė šio š. rytinio Lietuvos kampelio papročių, nuo-traukų.

Alkoholio poveikis į smegenis

Alkoholinių tyrimų specia-listas dr. Melvin H. Knisely, South Carolina medicinos mokyklos a-natomijos katedros vedėjas, tarp-tautiniame kongrese alkoholiz-mo klausimams tirti, įvykusiame Wa hingtone, pareiškė, kad ir paprastas, draugiškas išsigėrimas gali daug pakenkti smegenims. Anot jo, kai žmogus išsigėręs ima jaustis labai laimingas, jis jau pradeda užmušti kai kurias savo smegenų ląsteles.

GUZAUSKU BEVERLY HILLS GELINVOI
Guaranteed Price for everything bankety, laidotuviu ir kitų papuošimų
2443 West 63rd St. Chicago, Ill.
Telef. PROspect 8-0838 — PROspect 8-0833

PETKUS
TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYs MODERNIOS KOPLYČIOS.
2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Trys Moderniškos Kopyčios:
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741 - 2

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų
Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas biokas nuo kapinų.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNOS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELTONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-857

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANIA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COMmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANIA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1005

LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD. OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

#